Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

הײַנט 8 זײַטן

Najer Folksblat פּרייז 20 גראָשען

נײַער פֿאָלקסבלאַט

אומפּאַרטייאישע פּאָליטיש-געזעלשאַפטליכע טאָג-צייטונג

Nr. 172/1467 | Łódź Wtorek, 24 lipca 928 r. | זעקסטער יאָהרגאַנג | לאָדז, דינסטאָג, ז' מנחם אב תרפ"ח | Nr. 172/1467

אַדרעס פון רעדאַקציע און אַדמיניסטראַציע: לאָדז, פּעטריקאָווער 21, טעל. 24-71.

Adres redakcji i administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 2471.

גרויסע מאַניפעסטאַציעס אין וויען

פאַר'ן פעראייניגען עסטרייך מיט דייטשלאַנד.

ווי ע ן, 23 (אַ.ט.צ.) נעכטען זענען אין וויען פאָרגעקומען גרויסע מאַניפעסטאַציעס פאַר פעראיי-ניגען עסטרייך צו דייטשלאַנד.

אין דעם אַלגעמיינעם מאַניפעסטאַציע-צוג, וועלכער האָט מאַרשירט איבער די ווינער גאַסען 9 שעה, האָבען זיך בעטייליגט 170.000 מענשען.

אין ראטהויז האָבען געהאַלטען גרויסע רע-דעס: דער ווינער בירגערמייסטער זייץ און דער פאָרזיצער פון דייטשען רייכסטאַג לעבע.

לעבע האָט אין זיין רעדע אָנגעוויזען, אַז הגם דאָס פעראייניגען עסטרייך צו דייטשלאַנד קען נאָך היינט נישט צושטאַנד קומען, ווייל אַנ-דערע מלוכות שטערען דערין. אָבער גאָר אינגי-כען וועט עס מוזען געשעהען, ווייל אַ 70-מיליאָ-ניגען פאָלק קען מען נאַרנישט שטערען.

פון די פאָרשטעהער פון אַנדערע מלוכות איז אין דעם טאָג קיינער נישט געווען. בלויז דער יאַפּאַנישער אַמבאַסאַדאָר איז אַנוועזענד געווען בעת די רעדעס.

לאָיד דזשאָרדזש וועגן דער אָנטוואָפענונג.

לאָנדאָן, 23 (אַ. וו.) אויף אַ מיטינג פון די ליבעראַלען אין שטאַקפילד האָט לאָיד דזשאָרדזש געהאַלטען אַ פּאָליטישע רעדע, אין וועלכער ער האָט שאַרף קריטיקירט דעם קעלאָג-אָפּמאַך.

זיין רעדע האָט לאָיד דזשאָרדזש געענדיגט מיט די ווערטער: „ווי לאַנג ס'וועט נישט פאָרקו-מען די פאַקטישע ענטוואָפנונג, וועלען אַלע אָפּמאַ-כען בלויז קאָמעדיעס, און דאָס אַזעלכע קאָמעד-יעס, וועלכע קענען זיך ענדיגען טראַגיש".

עגיפּטישע נאַציאָנאַליסטען געגען דער איצטיגער רעגירונג.

ריכטער געגען דער דיקטאַטור.

לאָנדאָן, 23 (אַ. וו.) אין אַלעקסאַנדריען איז פאָרגעקומען אַ גרויסע פערזאַמלונג פון דעם עגיפּטישען נאַציאָנאַליסטישען פעראַבאַנד „וואַפד", וועלכער איז געגען דער איצטיגער רעגירונג און דער דיקטאַטור פון מאַחמעד-פּאַשאַ.

די פערזאַמלונג האָט שאַרף פּראָטעסטירט געגען שליסען דעם פּאַרלאַמענט און אָפּשאַפען די פאָלקס-פרייהייטען און בעשלאָסען צו קעמפען פאַר צוריקקעהרען די אויפגעקעמפטע רעכט.

קאַירא, 23 (ספּ. טעל.) אַלס פּראָטעסט געגען שליסען דעם פּאַרלאַמענט האָבען אין גאַנץ עגיפּטען פערשטרייקט די ריכטער.

נייע בעדינגונגען פאַר דייטשלאַנד

פּאַריז, 23. (ספּ. טעל.). פּיאַר בערנוס פערעפענטליכט אין זשורנאַל „דע דעבאַ" אַן אַרטי-קעל, אין וועלכען ער פאָדערט פון בריאַן'ען אויס-צואַרבייטען בעדינגונגען וועגען התחייבות'ן מצד דייטשלאַנד, אויב פראַנקרייך זאָל עוואַקואירען דעם רהיין געביט פאַר'ן יאָהר 1935.

דייטשלאַנד זאָל לויט די בעדינגונגען דאַר-פען אויף זיך נעהמען נישט נאָר מאַטעריעלע התחייבות'ן, נאָר אויך פערזיכערען די גרעניצען פון מזרח- און מערב-אייראָפּאַ.

דער דערמאָנטער פּלאַן דאַרף אויסגעאַרבייט ווערען דורך פראַנקרייך אין הסכם מיט די איבערי-גע קאָאַליציע-מלוכות און איבערגעגעבען ווערען שטרעזעמאַנ'ען אויף דער סעפּטעמבער-סעסיע פון דער פעלקער-ליגע.

„זשורנאַל דע דעבאַ" ענדיגט: „דייטשלאַנד מוז אויסקלויבען: אָדער אָננעהמען די בעדינגונ-גען, אָדער רהיין-געביט זאָל ווייטער בלייבען אָקופּירט".

יוגאָסלאַוויען נאָך אַלץ אָהן אַ קאַבינעט.

בעלגראַד, 23 (אַט"ע). גענעראַל האַדיטש האָט זיך אָבגעזאָגט פון דער מיסיע צו שאַפען אַ קאַבינעט. דער קעניג האָט איבערגעגעבען די מיסיע צו ווייפּצושטעלען אַ קאַבינעט דעם וויצע-פּרעזעס פון ראַדיקאַלען קלוב סטאַנאָיעוויטש. אויב אויך ער זאָל נישט שאַפען, וועט ווידער איבער-געגעבען ווערען די מיסיע דעם גענעראַל טשיפּאָ-וויטש.

ריזיגע שרפה הינטער פולאַוו.

293 הייזער פערברענט געוואָרען.

לובלין, 23. (טעלעפאָניש). הינטער פולאַוו איז פאָריגע נאַכט אויסגעבראָכען אַ גרויסע שרפה, וועלכע האָט זיך פערשפּרייט מיט אַ בליץ-שנעל-קייט. עטליכע דערפער מיטאַמאָל זענען ברומגענו-מען געוואָרען אין פלאַמען.

ס'זענען פערברענט געוואָרען 293 הייזער און סטאָדאָלעס. דער שאָדען בעטרעפט עטליכע מיליאָן זלאָטעס. די דערפער באַבראָווניקי און פּאַדוויעזשביע זענען אינגאַנצען אַוועק מיט'ן רויך.

רעדעס פון נחום סאָקאָלאָוו און חיים ווייצמאַן.

אויף די זיצונגען פון גרויסען אַקציאָנס-קאָמיטעט.

בערלין, 23 (טעלעגראַפיש דורך יט"א). אויף דער פרייטאָגדיגער זיצונג פון אַקציאָנס-קאָ-מיטעט (דער בעריכט איז אָנגעקומען מיט אַ פער-שפּעטיגונג) האָט גערעדט דער תל-אביב'ער ביר-גערמייסטער דיזענהאָף, ער האָט געזאָגט, אַז דאָס אָפּוואַרפען דעם בעריכט פון דער אַגענץ-קאָמיסיע, וואָלט געווען אַ פּאָליטישער חטא, דאָס פּראָגראַם פון דער קאָמיסיע איז אַ קאַפּיטאַליסטישע און אַנטיקאָלעקטיוויסטישע, ער איז אָבער אַ וועג פאַר ווייטערדיגע צוזאַמענאַרבייט.

ד"ר רופּין קריטיקירט דעם בעריכט און ער-קלערט, אַז ס'זענען געמאַכט געוואָרען פיל טעותים. דער בעריכט טאָר אָבער נישט אָפּגעוואָרפען ווערען און אין איהם דאַרפען געמאַכט ווערען אויסבעסע-רונגען לטובת די נאַציאָנאַלע מאָמענטען.

ליכטהיים (ציוג. רעוויז.) אַטאַקירט שאַרף דעם עקזעקוטיוו און בעריכט, די רעוויזיאָניסטען ווילען נישט אָננעהמען דעם בעריכט און זענען בכלל געגען אַ פערברייטערטער אַגענץ.

בן-גוריון (אַחדות-עבודה) זאָגט, אַז אינ'ם בע-ריכט פון דער אַגענץ-קאָמיסיע איז נאָר פערהאַן איין ענטפער „לא". מיר וועלען זיך נישט לאָזען רעגירען פון מענשען, וואָס זענען ווייט פון דער ציוניסטישער אידעאָלאָגיע. מיר האָבען נישט קיין מורא פאַר קיין קאַפּיטאַליסטישע פּראָגראַמען, ווייל מיר האָבען גענוג כח זיי צו בעקעמפען.

מאַסינזאָן (ארץ-ישראל) ערקלערט, אַז ער איז פריהער געווען אַ געגנער פון אַ פערברייטערטער אַגענץ, פונדעסטוועגען איז ער איצט נישט פאַר אָפּוואַרפען דעם בעריכט, ווייל ער איז אַ וועג פאַר אַ ווייטערדיגע פערשטענדיגונג און מיטאַרבייט אין הסכם מיט די ריכטליניען, וואָס דער קאָנגרעס האָט געגעבען, בנוגע דער פערברייטערטער אַגענץ.

בערלין, 23 (טעלעגראַפיש דורך יט"א). די זיצונג פון זונטאָג נאָכמיטאָג איז געווען אַ יעהר נעשפּאַנטע און אויפגערעגטע.

סאָלאָוועיטשיק (ראַדיקאַלע ציוניסטען) פרעגט צי דער עקזעקוטיוו האָט אָנגענומען דעם בעריכט, כדי צו שטעלען דעם אַקציאָנס-קאָמיטעט פאַר אַ געשעהענעם פאַקט? פּראָפ. ווייצמאַן האָט זיך שוין געווענדעט צו דער ענגלישער רעגירונג וועגען ענ-דערען דעם פּאַראַגראַף 4 פון מאַנדאַט, וועגען דער ראַזינער ווענדונג האָבען די איבריגע מיטגלי-דער פון עקזעקוטיוו נישט געוואוסט.

ווייצמאַן פון אָרט: דאָס איז נישט ריכטיג.

ליכטהיים: פּראָפ. ווייצמאַן מאַכט אַ סוף צום ציוניזם און צו דער ציוניסטישער אַרבייט.

ד"ר הינדעס (פוילען) איז פאַר אַ פערברייטערטער אַגענץ, וועלכע ריהרט נישט אָן די ציוניס-טישע פּרינציפּען, דאָס רוסישע יודענטום פעהלט אין אונזערע רייהען, די ציוניסטען אין די מזרח-לענדער זענען נישט אַקטיוו-פעהיג. די פערברייטער-טע אַגענץ וועט מעגליך מאַכען צו ערפילען די גרויסע אויפגאַבען בנוגע ארץ-ישראל.

ד"ר פערערבוש (צעירי מזרחי) איז נעגען דעם בעריכט, וועלכער מאַכט אַ סוף צו דער חלוצים-בעוועגונג.

לעאָן לעוויטע (פוילען) זאָגט, אַז די אָפּאָזיציע האָט נישט גוט אַדורכגעשטודירט דעם בעריכט, ווייל דאָס איז נישט קיין אולטימאַטום און אין איהם קענען געמאַכט ווערען אויסבעסערונגען און ענ-דערונגען.

זלמן רובאַשאָוו (אַחדות-העבודה) זאָגט, אַז דער בעריכט איז אַ מעסער אין האַרצען דער אַר-בייטערשאַפט. די ארץ-ישראל'דיגע אַרבייטער, וועל-כע האָבען פערעהרט דעם ד"ר ווייצמאַן זענען איצט אויפגערעגט און וואַרפען אָפּ דעם בעריכט, דער רעדנער פאָדערט די רימיסיע פון עקזעקוטיוו.

ד"ר טאָן (פוילען) זאָגט, אַז דער „על-המשמר" אין פוילען מאַכט אַ חל פון דער ציו-ניסטישער אָרגאַניזאַציע. די „פועלי-ציון" פיהרט אַ סעקטאַנטישע פּאָליטיק. דער רעדנער זאָגט ווייטער, אַז ד"ר ווייצמאַן איז דער בעסטער ציוניסט (אין זאַל ווערט אַ שרעקליכער טומעל).

בערלין, 23 (טעלעגראַפיש דורך יט"א). אַהער איז נעקומען דער מיטגליד פון דער אַגענץ-קאָמיסיע, ד"ר פרענקעל, וועלכער האָט אָפּגעהאַלטען אַ קאָנפערענץ מיט ד"ר ווייצמאַן, ד"ר פרענקעל וועט קומען אויף אַ זיצונג פון אַקציאָנס-קאָמיטעט, כדי אונטערצוהאַנדלען וועגען די מעגליכע אויס-אויסבעסערונגען, וואָס קענען געמאַכט ווערען אין בעריכט פון דער קאָמיסיע.

בערלין, 23 (טעלעגראַפיש דורך יט"א). אויף דער נאַכט-זיצונג פון זונטאָג אויף מאָנטאָג האָט גערעדט ווייצמאַן און סאָקאָלאָוו.

נחום סאָקאָלאָוו זאָגט: מ'האָט אונז פאָר-געוואָרפען, אַז מיר מאַכען אַ פערשווערונג געגען קרן-קימת און דער חלוצים-בעוועגונג, איך פער-זיכער, אַז דאָס איז ביי אונז קודש-קדשים, ווען איך וואָלט געווען יונג, וואָלט איך אַליין אַריינגעטרע-טען אין אַ קבוצה. דער בעריכט פערזיכערט אַ פּאָליטיש-סאָציאַלען און נאַציאָנאַל-קולטורעלען באַ-זיס ביי דער אויפבוי-אַרבייט פון ארץ-ישראל, אַל-פרעד מאָנד איז אַ פייערדיגער ציוניסט, מיר דאַר-פען זעהען, אַז די וועלט-פּאָזיציע פון ציוניזם זאָל איינגעהאַלטען ווערען.

האַררי סאַקער זאָגט, אַז דער בעריכט פון דער קאָמיסיע איז אַ פּראָדוקט פון שנעלער אַרבייט, דער בעריכט איז נאָך נישט דאָס לעצטע וואָרט, דער עקזעקוטיוו איז אונבעדינגט פאַר אַ פערברייי-טערטער אַגענץ.

לואי ליפּסקי זאָגט, אַז נאָך דער ערשטער קאָנ-פערענץ פון די אַמעריקאַנער ציוניסטען איז די אָרגאַניזאַציע געשטאַרקט געוואָרען, דער בעריכט איז אַ בעווייז פון אַ ווילען צו העלפען אין דער אויפבוי-אַרבייט, דאָס אָפּוואַרפען דעם בעריכט וואָלט געווען אַ שווער פערברעכען.

פּראָפ. ווייצמאַן: מ'האָט מיר פאָרגעוואָרפען, אַז איך פערראַט די ציוניסטישע אינטערעסען, איך וואָלט געוואונשען מיינע געגנער, אַז זיי זאָלען גע-העז אין מיינע דרכים. אמת, אַז איך בין געגאַנגען אין קאָמפּראָמיסען, אָבער מיין געוויסען איז ריין, ווען איהר וועט אָפּוואַרפען דעם בעריכט וועט איהר מיך בעפרייען פון די קייטען מיט וועלכע ס'איז גע-בונדען מיין נשמה, אויב איהר וועט אָפּוואַרפען דעם בעריכט וועלען אייך די יודישע מאַסען צורייסען אויף שטיקער.

רעפּ. גרינבוים: קומט קיין וואַרשאָ וועט איהר זיך איבערצייגען.

פּראָפ. ווייצמאַן: איך האָב 6 יאָהר געבלוטיגט אויף די פּראָנטען פון זאַמלען געלד. און איך זאָג אייך, אַז אַזוי ווייטער קען עס נישט געהען, אויב די אַגענץ וואָלט געווען געגען יודישע אַרבייט, וואָלט מיר תיכף ומיד איבערגעריסען די אונטערהאַנד-לונגען, דער בעריכט בערופט נאָר אויף יודישע אַרבייט, מיר וועלען שאַפען אַ פערברייטערטע יו-דישע אַגענץ, אין וועלכער עס זאָלען אַריינגעהען פאָרשטעהער פון מינדעסטען 6 לענדער, אויב דער בעריכט וועט אָנגענומען ווערען מיט אַ קליינער מ מעהרהייט וועט אונמעגליך זיין ווייטער צו אונטער-האַנדלען, מיר האָבען פאָרגעלעגט די גרופּירונגען, אַז זיי זאָלען שאַפען אַ פּראָוויזאָרישע אַגענץ אויף דריי יאָהר. אויב דאָס וועט אָפּגעוואָרפען ווערען, וועל איך מוזען ווענדען צום קאָנגרעס, אויב איהר וועט אָפּוואַרפען דעם בעריכט צושטערט איהר אַ גרויסע זאַך.

כעמיש-באַקטעריאָלאָגישע לאַבאָראַטאָריע

מאַגיסטער נ. שאַז

פּעטריקאָווער 37, 2. שט., פראָנט

אַנאַליזען פון קאַל, אורין, בלוט א. ט. וו.

אורין-אַנאַליז — 4 זל.

עס ווערען געזוכט

פאַכלייט צו קאַרמעלען

ביי דער פירמע מ. ה. ווראָבלעווסקי

נאַוואָמיעסקאַ 21, טעל. 40-35.

נייע 2 קרבנות פון דער נאָבילע=עקספּעדיציע

איינער משוגע געוואָרען — א צווייטער געשטאָרבען

אָסלאָ, 23 (ספּ. טעל.) פון דער שיף „סיטאַ-די-מילאַנאָ" איז דערהאַלטען געוואָרען אַ ידיעה, אַז צאַפּי, איינער פון די דריי, וועלכע זענען אַוועק פון דער „איטאַליאַ"-מאַנשאַפט נאָך דער קאַטאַסטראָפע (מאַלמגרען-גרופּע), האָט בעקו-מען אַ נערווען-אַטאַק און משוגע-געוואָרען.

מ'האַלט, אַז צאַפּי'ס משוגעת איז אַ רעזולטאַט פון די קלאַגען, וועלכע האָבען זיך פערשפּרייט, אַז ער, צוזאַמען מיט מאַריאַנאָ, האָבען בייזווילליג פערלאָזט מאַלמגרען'ען.

אָסלאָ, 23 (ספּ. טעל. אַ צווייטע דעפּעשע פון דער שיף „סיטאַ-די-מילאַנאָ" טיילט מיט, אַז דער צווייטער אָפּגעראַטעוועטער פון דער מאַלמ-גרען-גרופּע מאַריאַנאָ איז געשטאָרבען.

נאָבילע פערדינט שוין געלד...

רוים, 23. (אַטע). דער גענעראַל נאָבילע האָט פערקויפט אַן איטאַליענישען זשורנאַליסט זיין טאָג-בוך וועגען דער אומגליקליכער עקספּעדיציע צום צפון-פּאָל. פאַר דעם טאָג-בוך האָט נאָבילע בעקומען 3 מיליאָן ליר.

גרויסע באַהן=קאַטאַ=סטראָפע אין פּאָמערן

20 פּערוואונדעטע. — אַ באַהן=אַרבייטער דער'הרג'עט.

פּויזען, 23. (טעלעפאָניש). עהערנעכטען 6 פאַרנאַכט איז אויף דער ליניע קאָניטשין — קאַרטו-זי (פּאָמערן) פּאַרגעקומען אַ גרויסע באַהן-קאַטאַ-סטראָפע, בעת וועלכער 20 פּערזאָן זענען שווער-פּערוואונדעט און איינער דער'הרג'עט געוואָרען.

די קאַטאַסטראָפע איז פאָרגעקומען ביי פאָל-גענדע אומשטענדען:

פון דער סטאַציע גאַרטש איז אַרויסגעפאָהרען אַ משא-צוג, וועלכער האָט זיך אויף איינער פון דער ווייטערדיגער סטאַציעס אָבגעשטעלט און דער לאָקאָמאָטיוו האָט אָנגעהויבען מאַנעווירען, כדי אָנצושעפּען וואַסער. מחמת אָבער די ליניע איז געגאַנגען באַרג-אַראָב, האָבען די משא-וואַגאָנען אַליין אָנגעהויבען לויפען צוריק און אַרויף אויף אַ לויפענדען פּאַסאַזשיר-צוג.

די פאָלגען זענען געווען פאַטאַלע. דער ברעמ-זער פון משא-צוג ווישקאָווסקי איז גע'הרג'עט גע-וואָרען אויפ'ן אָרט. פון פּאַסאַזשיר-צוג זענען 20 פּערזאָן שווער פּערוואונדעט-געוואָרען. דערביי זע-נען פיל וואַגאָנען צושמעטערט געוואָרען.

צו 16 יאָהר — ראוי לחופּה

אַ מעמאָריאַל פון דער יודישער געזעלשאַפט פאַר פרויען רעכט צו דער א"י=רעגירונג.

ירושלים, (י.ט.א.) אין צוזאַמענהאַנג מיט'ן בעקאַנטען פאַל, וואָס אַ 10-יעהריג יודיש מיידעל איז פערקויפט געוואָרען דורך איהר פאָטער צו אַ מחמדאַנישען יונגען-מאַן, האָט די יודישע געזעל-שאַפט פאַר גלייכבערעכטיגונג פון פרויען, דער-לאַנגט דער ארץ-ישראל-רעגירונג אַ מעמאָריאַל מיט דער פאָדערונג אַרויסצוגעבען אַ געזעץ, לויט וועל-כען עס זאָל פערבאָטען ווערען חתונה צו מאַכען מיידלעך יונגער פון 16 יאָהר.

ווי עס דערוויסט זיך די יודישע טעלעגראַ-פען-אַגענטור, בעציהט זיך די ארץ-ישראל-רעגירונג מיט גרויס סימפּאַטיע צו דעם דאָזיגען פאָרשלאַג, און עס איז מעגליך, דאָס אין קורצען וועט אַרויס-געגעבען ווערען אין דעם ענין אַן'ענטשפּרעכען-דער געזעץ.

יודען זענען נישט קיין נאַציע

האַלב-אָפיצ. אָרגאַן פון ליטווישער רעגירונג טרעט אַרויס געגען יודען

קאָוונע. (יט"אַ). די „ליטאַער איידאָס", אָר-גאַן פון דער רעגירונג, ווידמענדיג אַ גרעסערען אַרטיקעל די מינדערהייטען אין ליטע, שרייבט וועגען די יודען אין ליטע פאָלגענדעס:

אין ליטע איז פערהאַן אַ מינדערהייט, וועלכע מען רופט יודען. זיי זענען נישט קיין נאַציע, זיי זענען נישט קיין פּאָליטישע נאַציע, ווייל זיי האָ-בען נישט קיין אייגענע מלוכה, זיי זענען נישט קיין קולטורעלע נאַציע, ווייל זיי האָבען נישט קיין אייגענע קולטור (?) די ליטווינער האָבען שטענ-דיג געלעבט בשלום מיט די יודען, הן אמאָל הן איצט, ליידער הויבען אָן די ליטווישע יודען גאַנץ אומזיסט (?) שרייען אויב עס קומט פאָר אַ גע-וועהנליכער געשלעג צווישען יודען און קריסטען, אפילו ווען דער געשלעג ווערט פּראָוואָצירט דורך די יודען גופא (?). די יודען שרייען גלייך וועגען אַ פּאָגראָם.

די ליטווינער האָבען נישט פּראָבירט און וועלען נישט פּראָבירען צו אַסימילירען די יודען אין ליטע, בפרט דאָס די ליטווישע יודען ווייזען נישט כמעט אַרויס קיין טענדענץ זיך צו ליטוויניזירען.

—:o:—

וואָס פאָדערן די פּאַלעסטינער אַראַבער?

אַ מעמאָריאַל פון דער אַראַבישער עקזעקוטיווע צו דער א"י-רעגירונג

ירושלים (יט"א). די אַראַבישע עקזעקוטי-ווע אין ארץ-ישראל האָט רעדלאַנגט דער רעגירונג אַ מעמאָריאַל אין וועלכען עס ווערט געפאָדערט צו רעדוצירען דעם גרעניץ-קאָרפּוס אין עבר-הירדן, פערקלענערען דעם בעאַמטען-פערסאָנאַל פון דער רעגירונג, רעדוצירען די שכירות און סובסידיעס פאַר אויסלענדישע און יודישע שולען אין ארץ-ישראל, ווייטער ווערט געפאָדערט די דימיסיע פון אַלע בע-אַמטע, וועלכע זענען נישט קיין פּאַלעסטינער, מיט דער אויסנאַהמע פון עקספּערטען, און אַ פערגרעס-סערונג פון די שטייערען, וואָס ווערען אַרויפגע-ליינט אויף אויסלענדישע געזעלשאַפטען און אויף לוקסוס-אַרטיקלען. די מחברים פון מעמאָריאַל ווייזען אָן, אַז די מיטלען, וועלכע ווערען פאַרנעלענט דורך דער אַראַבישער עקזעקוטיווע, וועלען ער-מעגליכען דער רעגירונג די אויסגלייכונג פון בודזשעט, וועלכער ווייזט איצט אויף אַ בערייטענדען רעפיציט.

די אַלגעמיינע צאָהל בעאַמטע אין ארץ-ישראל בעטרעפט לעת-עתה, לויט דער אַראַבישער פרעסע, 2,143 און זייערע שכירות מאַכען אויס יעהרליך 724,640 פונט. די צאָהל ענגלישע בע-אַמטע בעטרעפט 538 און זייערע שכירות דער-גרייכט די סומע פון 421.510 פונט. די צאָהל יו-דישע בעאַמטע איז 526 מיט אַ געהאַלט פון 92.620 פונט יעהרליך. די איבעריגע בעאַמטע זע-נען אַראַבער.

—:o:—

די מעלות און די חסרונות

דער „עמעס" מיינט, אַז שוועריגקייטען וועלען נישט אבשטעלען די אַרבייט אין בירא=בידזשאַן.

מאָסקווע. (יט"אַ). אונטער דעם קעפּעל „שוועריגקייטען וועלען אונז נישט אָבשטעלען" גיט דער „עמעס" אַן'אָבשאַצונג וועגען דער צו-קונפטיגער אַרבייט אין בירא-בידזשאַן אין פער-בינדונג מיט דעם בעריכט, וואָס א. מערעזשין האָט אָבגעגעבען וועגען דער לאַגע און די אויסזיכטען פון דער יודישער קאָלאָניזאַציע אין דעם ווייטען אַמורער געגענד.

„אויפ'ן בעריכט פון מערעזשינען האָבען מיט אונגעדולד געוואַרט סיי די פריינד פון דער טע-טיגקייט אין בירא-בידזשאַן און סיי די געגנער — שרייבט דער „עמעס" מען מוז זאָגען, אַז די געג-נער האָבען געהאַט ווייניג נחת פון דעם בעריכט. זיי האָבען זיך געפּרובט צוטשעפּען אין די שווע-ריגקייטען, וועגען וועלכע מערעזשין האָט בעריכות איבערגעגעבען, אָבער אויב מען זאָל זיך אָבשטע-לען פאַר שוועריגקייטען אין דער אַרבייט פון אַי-בערפיהרען די דעקלאַסירטע יודישע מאַסען אויף ערד, וואָלט מען איבערהויפּט נישט געדאַרפט אָנ-הויבען קיין שום אַרבייט".

די צייטונג ווייזט אָן, אַז מערעזשינס עקספּע-דיציע איז געווען אַנדערש ווי די ערשטע עקספּע-דיציע אונטער דער לייטונג פון פּראָפ. ברוק. „אויב די ערשטע עקספּעדיציע אונטער פּראָפ. ברוק האָט געזוכט די מעלות פון בירא-בידזשאַן, האָט אָבער מערעזשינ'ס געזוכט די חסרונות, איבער וועלכע מען מוז האָרעווען, כדי פון זיי פּטור צו ווערען".

—:o:—

אונגאַרישע רעגירונג קאָנטראָ=לירט די פּושקעס פון מאיר בעל נס

וויען. (יט"אַ). דאָ איז דערהאַלטען געוואָ-רען אַ ידיעה, אַז די אונגאַרישע רעגירונג האָט אָבגעשאַפט די אויטאָנאָמיע פון די מאיר-בעל-נס-פּושקעס און בעשטימט אַ מלוכה-קאָנטראָלע איבער די דאָזיגע הייזער-זאַמלונגען, וואָס זענען בעשטימט פאַר די אָרימע אָרטאָדאָקסישע יודען אין ארץ-ישראל.

דער ווינער צענטראַל-אָרגאַן פון אגודת-ישראל „יודישע פּרעסע" פּראָטעסטירט געגען דער דאָזי-גער מלוכה-קאָנטראָלע איבער אַ יודישע רעליגיע-זע אינסטיטוציע און דריקט אויס די השערה, אַז די יודישע פאַמיליעס וועלען זיך אָבהאַלטען פון שפּענדען נדבות אין פּושקעס, וואָס ווערען קאָנ-טראָל'ירט דורך דער מאַכט, צוליב וואָס עס וועט שטאַרק ליידען דער אַלטער ישוב אין ארץ-ישראל.

ירושלים וועט בעקומען עלעק-טרישע בעלייכטונג

און וואַסער=לייטונג.

ירושלים, (י.ט.א.) דער לאָנדאָנער קאָנ-צערן, וואָס האָט נישט לאַנג אָפּגעקויפט פון גרי-כישען אינזשיניער מאַווראָמאַטיס זיין קאָנצעסיע אויף איינצופיהרען עלעקטריציטעט און וואַסער-לייטונג אין ירושלים, האָט געגרינדעט אַ פּאַלעס-טינער געזעלשאַפט מיט אַ קאַפּיטאַל פון 1 מיליאָן פונט מיט דער אויפגאַבע צו רעאַליזירען די בע-דינגונגען פון דער קאָנצעסיע.

—:o:—

גוטע רעזולטאַטען פון היי-יעה-ריגען שניט אין פּוילען.

מעהל און ברויט ווערט ביליגער.

וואַרשאַ, 23 (טעלעפאָניש פון אונזער קאָ-רעספּאָנדענט). פון גאַנצען לאַנד קומען-אָן ידיעות וועגען גוטע רעזולטאַטען פון היי-יעהריגען שניט. ס'איז דעריבער צו דערוואַרטען, אַז אין די נאָהענט-סטע טעג זאָלען פאַלען די פּרייזען אויף אַ גאַנצע רייהע לעבענסמיטעל-פּראָדוקטען.

אין וואַרשאָ גופא האָט דער מאַגיסטראַט בע-שלאָסען שוין היינטיגע וואָך ביליגער צו מאַכען דעם פּרייז פון ברויט און מעהל אויף 3 גראָשען.

פראַנצויזישער אעראָפּלאַן פליהט שוין איבער'ן אַטלאַנטישען ים.

פּאַריז, 23 (ספּ. טעל.) דער פּאָרוטשניק פּאַרי איז היינט 2 מיט 22 מינוט פּאַרטאָג אַרויס-געפלויגען פון האָרטאַ, וואָס געפינט זיך אויף די אַזאָרען-אינזלען.

דאָס אָנקומען פון דעם לופט-פליהער קיין אַמעריקאַ ווערט דערוואַרט אין משך פון דער היינ-טיגער נאַכט אָדער מאָרגען פאַרטאָג.

אַן'אויפנאַהמע לכבוד די טשעכאָ-סלאָוואַקישע געסט אין ירושלים.

ירושלים. (יט"אַ). דער פערבאַנד פון די העברעאישע לעהרער אין ארץ-ישראל האָט דאָ איינגעאָרדענט אַ באַנקעט לכבוד דער עקסקורסיע פון 31 טשעכאָסלאָוואַקישע לעהרער, וועלכע ווי-לען איצט אין ארץ-ישראל.

דער אָנפיהרער פון דער טשעכאָסלאָוואַקישער לעהרער-עקסקורסיע פּראָפ. פעטערבאַק האָט געהאַל-טען אַן'ענטוזיאַסטישע רעדע, לויבענדיג שטאַרק די יודישע קאָלאָניזאַציע אין ארץ ישראל און דער עיקר די אַרבייט פון די חלוצים.

ד"ר. אַלפרעד קלעע-מיטגליד פון ציוניסטישען אַקציאָנס=קאָמיטעט.

בערלין, (י. ט. א.) דר. אַלפרעד קלעע, וועלכער האָט ביז-איצט געהערט צום ציונ. אַק-ציאָנס-קאָמיטעט, אַלס קאַנדידאַט מיטגליד, איז אויס-געוועהלט געוואָרען אויפ'ן אָרט פון פערשטאָרבע-נעם הרב הכולל פון וויען פּראָפ. חיות אַלס פול-בערעכטיגטער מיטגליד פון אַקציאָנס-קאָמיטעט.

שמיץ —

נאָר מיט דער הסכמה פון גענעראַל=סעקרעטאַר פון דער א"י=רעגירונג.

ירושלים, 23. (טעלעגראַפיש דורך יט"אַ). דער נציב-העליון לאָרד פּלומער האָט אַרויסגעגע-בען אַ פעראָרדנונג, אַז די שמיץ-שטראָף אין ירושלים'ער תפיסה קען נאָר אָנגעווענדעט ווערען מיט דער פריהערדיגער הסכמה פון גענעראַל-סעק-רעטאַר פון דער ארץ-ישראל'דיגער רעגירונג.

DR. MED. DONCHIN
(Moniuszki) 1
9-97

אונזער פריינד ה' ברוך קליין און פרוי צוליב'ן פריהצייטיגען טויט פון זייער זוהן
נ"ע איסר פּיוויש
דריקען אויס זייער טיפסטען בייליד.
המקום ינחם אתכם בתוך שאר אבלי ציון וירושלים.
דאָס טעכנישע פּערסאָנאַל פון „נייעם פאָלקסבלאַט".

דעם טיפסטען בייליד דריקען מיר אויס אונזער מיטגליד ה' ברוך קליין צוליב'ן פריהצייטיגען טויט פון זיין זוהן
נ"ע איסר פּיוויש
זייט געטרייסט!
„נייער פאָלקסבלאַט".

לאָדז. 24 יולי 1928

„נייער פאָלקסבלאַט"

לאָדז. 24 יולי 1928

דער שאָס אין מעקסיקאָ

דער רעליגיעזער קאַמף און זיין סאָציאַלער אונטערשלאַג

אין מעקסיקאָ האָט ווידער פּאַסירט אַ פאַל, וואָס איז אַן אָפּטע ערשיינונג אין לעבען פון די דרום־אַמעריקאַנישע לאַטיינישע רעפּובליקען.

גענעראַל אָברעגאָן, וועלכער איז ערשט מיט אַ פּאָר וואָכען צוריק געוועהלט געוואָרען אַלס מלוכה־פּרעזידענט, איז אויפ'ן באַנקעט, וואָס מ'האָט איינגעאָרדענט לכבוד איהם, דערמאָרדעט געוואָרען.

אין מעקסיקאָ קומט שוין לאַנג פאָר דער קאַמף פאַר דער מאַכט ,צווישען אַ רייהע מיליטער־לייט ,וואָס זענען זיך סומך אויף געוויסע געזעלשאַפטליכע שיכטען.

גענעראַל אָברעגאָן ,וועלכער איז איצט געוועהלט געוואָרען אַלס מלוכה־פּרעזידענט, האָט רעפּרעזענטירט די אינטערעסען פון די לאַנדווירטשאַפטליכע אַרבייטען און אָרימע פּויערים.

זייער סאָציאַלע לאַגע איז געווען אַ געוואַלדיג שווערע און האָט זיי געשטויסען צו זיין רעוואָלוציאָנער און אַקטיוו.

אין זייער קאַמף מיט די פּריצים אין גרויסע ערד־בעזיצער, האָבען זיי זיך אָנגעשטויסען אויפ'ן קאַטוילישען קלער, וועלכער בעזיצט אין מעקסיקאָ גוואַלדי גרויסע ערד־שטחים, נאַפט־קוואַלען, פאַבריקען א.אַ.וו.

די אַגראַר־רעפאַרם, צו וועלכער ס'האָבען געשטרעבט די אָרימע לאַנד־אַרבייטער, איז אָביעקטיוו געווען פאַר'ן לאַנד זעהר גינסטיג, ווייל זי האָט געשטרעבט פון אַ געשלאָגענער מאַסע אביונים און עם־האַרצישע „פּעאָנען" צו שאַפען אַ געניטען קלאַס פון פּויערים. די אַרבייטער־בעוועגונג איז שטאַרק אויסגעוואַקסען געוואָרען און געבילדעט דעם שטיץ־פּונקט פון דער רעגירונג.

דער קאַמף האָט זיך אָבער פערוואַנדעלט אין אַ טעראָר־קאַמף און אַ בירגער־קריג, וועלכער איז אָפט נעגאַנגען נישט אויף דער ליניע פון די סאָציאַלע אינטערעסען.

דער קאַמף מיט'ן קלער האָט אָנגענומען אַן אַלגעמיינעם כאַראַקטער פון רעליגיעזע רעפאָרמען; דער קלער האָט דאָס אויסגענוצט און אַריינגעצויגען די רעליגיע אַלס אַגיטאַציע־מיטעל אין קרייז פון די קאַמפס־לאָזונגען.

דער קאַמף האָט זיך פערשאַרפט און אָנגענומען אַזעלכע ווילדע פאָרמען, וואָס אַפילו פאַר מעקסיקאָ, דעם קלאַסישען לאַנד פון אויפשטאַנדען און בירגער־קריג, איז עס שוין געווען צו־שאַרף: אויפשטענדיגע, וואָס זענען גענומען געוואָרען אין געפאַנגענשאַפט, פלעגט דערשאָסען ווערען אויפ'ן אָרט; דער קלער האָט געזוכט פאַר זיך שטיצע אין אויסלאַנד און געפּרובט אויסנוצען דעם רעליגיעזען מאָמענט, וועלכער איז לעולם געווען אַ צווייט־ראַנגיגער, און צו פערווישען דעם סאָציאַלען מאָמענט פון די קאַמפען.

מעקסיקאָ איז איינע פון די געבענשטע לענדער אין דער וועלט. די נאַטור האָט מיט ברייטער האַנד איהר געגעבען פון איהר גוטס.

איידער די אייראָפּעער זענען אַריינגעקומען איז שוין דאָרט געווען אַ רייכע קולטור מיט אַ געאָרדנעטען מלוכה־לעבען.

מיט פייער און מיט שווערד האָבען זיך די שפּאַניער געוואָרפען אויף דעם לאַנד. די הערשער דערמאָרדעט, די אוצרות צורויבט און איינגעפיהרט די הערשאַפט פון דער אינקוויזיציע. פון דעמאָלט אָן נאָך פינט נישט דאָ סלאַנד קיין מנוחה, עס קומען דאָרט כסדר פאָר רעוואָלוציעס און מלחמות, איין הערשער ווערט געשטירצט און דער צווייטער האַלט זיך אויך נישט לאַנג אויפ'ן שטוהל.

עס איז געווען אַ צייט, ווען אייראָפּאַ האָט געוואָלט מאַכען אָרדנונג אין מעקסיקאָ אויף איהר שטייגער. נאַפּאָלעאָן דער דריטער האָט אַהינגעשיקט אַלס קיסר מאַקסימיליאַנ'ען, פראַנץ יאָזעפס אַ ברודער, און מאַקסימיליאַן האָט דאָרט פערלוירען דעם קאָפּ. זיין פרוי, וואָס איז געלאָפען קיין אייראָפּאַ זוכען הילף, האָט געענדיגט איהר לעבען אין אַ משוגעים־הויז. אויך אַמעריקאַ האָט זיך נישט איינמאָל אַריינגעמישט, האָט צוגענומען קאַליפאָרניען און טעקסאַס, אָבער קיין אָרדנונג אין מעקסיקאָ איז אַלץ נישט געוואָרען.

דער שאָס, וואָס האָט געטראָפען דעם פּרעזידענט אָברעגאָן, וואָלט קיין גרויס געשעהעניש אין וועלטליכען מאַסשטאַב נישט געווען. דאָס אומגליק איז אָבער, וואָס נאָך דעם שאָס וועט זיך ערשט אָנהויבען די ריכטיגע מאַסען־שיסעריי און בלוט וועט זיך גיסען ווי וואַסער. די „שכנים" וועלען זוכען אַ געלעגענהייט צו „מאַכען אָרדנונג", און ווער ווייסט, צי וועלען זיי אַזאַ געלעגענהייט נישט בעקומען.

ש.

Dr. RACHELA LEWI

ספּעצ. פאַר קינדער־קראַנקהייטען

פאַנסקאַ 24, טעל. 42-72

נעמט אָן פון 2 ביז 4 נאָכמיטאָג.

ווער איז אַמונדסען?

די לעבענס־געשיכטע פון בעריהמטען פאָלאַר־פאָרשער.

צוזאַמען מיט נאָרוועגען, איז די גאַנצע ציוויליזירטע וועלט בעאונרוהיגט צוליב'ן פערפאַלען ווערען פון דעם בעריהמטען וויסענשאַפטס־מאַן ראָאַלד אַמונדסען. אַמונדסען האָט צוזאַמען מיט דעם פראַנצויז גילבאַ און דיטריכסאָן אונטערגענומען אַ געפעהרליכע רייזע צו ראַטעווען דעם גענ. נאָבילע און זיינע. דעם 3. יולי איז פון איהם קיין שום ידיעה נישט פאַרהאַן. ער אַליין האָט זיך מיט דעם אומגליק שטענדיג גערעכענט. ער האָט שטענדיג געזאָגט, אַז אין אַ געוויסען טאָג, ווען ער בעת זיינע דרייסטע רייזעס און עקספּעדיציעס, דערהרג'ט ווערען צווישען דעם אייביגען שניי און אייז. נאָך אין פערגאַנגענעם יאָהר האָט אַמונדסען געענטפערט אויף אַ פראַגע וועגען זיינע ווייטערדיגע פּלענער:

— וואַרט, ביז איך וועל אומקומען מיט אַ פּאָלאַר־טויט, וואַהרשיינליך וועט מיך דאָס טרעפען צווישען שניי און אייז, איך האָף, אַז דער טויט וועט זיין אַ שנעלער און אָהן ווערטאָג.

זעלטען ווען ווערט דאָס גאַנצע לעבען, זייט דער יונגסטער יוגענד, אָנגעשטעלט אויף איין ציל, ווי דאָס איז געווען ביי אַמונדסענען מיט זיין פאָרשען דעם פּאָל. ווען דער בעריהמטער נאַנסען איז אין יאָהר 1888, בעוואונדערט דורך דער גאַנצער וועלט צוריקגעקומען פון זיין ערשטע רייזע קיין גרענלאַנד, איז אַמונדסען אַלט געווען 17 יאָהר. שוין דעמאָלט האָט אַמונדסען בעשלאָסען זיין גאַנץ לעבען צו ווידמען דעם אויספאָרשען פון פּאָל. ווען זיינע עלטערן שטאַרבען, רייסט ער איבער זיין מעדיצינישע שטודיום און גרייט זיך צו צו זיינע גרויסע אויפגאַבען. קודם כל האָט ער זיך געאיבט אין די ווינטערדיגע בערג־אויספלוגען און לעבט איבער אַוואַנטוריסטישע צופאַלען, וועלכע מ'קען פערגלייכען, לויט זיין אייגענער מיינונג, מיט זיינע שפּעטערדיגע פּאָל־עקספּעדיציעס. אין אַ בעוויסער נאַכט האָט ער מיט זיינע חברים פערלוירען דעם וועג, כדי זיך צו שיצען פאַר דער גרויסער קעלט, האָט ער אויסגעגראָבען אַ גרוב אין שניי, וועלכער האָט זיך אָבער, איבער איהם פערמאַכט און צוגעפרוירען. גאַנץ צופעליג האָט איהם אויף צומאָרגענס ענטדעקט זיינס אַ פריינד און בעפרייט זיין לעבעדיג־בעגראַבענעם.

בעת זיינע פּאָל עקספּעדיציעס האָט ער בעמערקט, אַז ס'קומט זעהר אָפט צו קאָנפליקטען, צוליב דעם וואָס דער קאַפּיטאַן פון דער שיף פון איין זייט און דער לייטער פון דער עקספּעדיציע פון דער צווייטער—האָבען קיינמאָל נישט געהאַט דיזעלבע מיינונג און דאָס האָט פיל געשטערט דער עקספּעדיציע. צוליב דעם האָט ער בעשלאָסען אַליין אָפּצוגעבען אַ קאַפּיטאַן־עקזאַמען, כדי שפּעטער צו פעראייניגען אין איין פערזאָן די אָנפיהרערשאַפט פון דער שיף און פון דער וויסענשאַפטליכער עקספּעדיציע. ער האָט אָנגעהויבען פון אַ געוועהנליכען שיף־יונגעל און שוין אין יאָהר 1897 נעהמט ער אָנטייל אַלס קאַפּיטאַן אין דער פּאָל־עקספּעדיציע, וועלכע איז אָרגאַניזירט געוואָרען דורך בעלגיען. ער פאָהרט צו דרום־פּאָל און מוז אויסשטעהן די שווערסטע ליידען, בעת דעם 13־חדשים'דיגען ווינטער, אָהן ענטשפּרעכענדע ווינטער מלבושים, אָהן לאָמפּען צו לייכטען, איז די גאַנצע מאַנשאַפט שווער קראַנק געוואָרען. אַמונדסען נעהמט דעמאָלט איבער די הויפּט־לייטונג, ער בעפעהלט תיכף, אַז יעדער זאָל עסען פריש פלייש, ווייל ביז דאַן איז עס נישט געווען ערלויבט, און גיט איבערהויפּט אַזעלכע קלוגע פעראָרדנונגען, אַז די גאַנצע מאַנשאַפט איז געזונד געוואָרען.

די ערשטע אייגענע עקספּעדיציע נעהמט ער אונטער צווישען 1903 און 1906 אויף דער קליינער 47־טאָניגער הערינג־שיף, אויף דעם שיפעל מאַכט ער אַ רייזע, וועלכער קיינער ביז איהם האָט נישט געוואָגט. אין יאָהר 1908 איז ער שוין ווידער אויף דער רייזע, דאָסמאָל אויף דער גרויסער שיף פון נאַנסענען מיט'ן נאָמען „פראַם". ער וויל פאָהרען צום צפון־פּאָל, אָבער אויפ'ן וועג האָט ער בעקומען אַ ידיעה, אַז די פאָרשער קוק און סעאַרי, האָבען שוין דערגרייכט דעם צפון־פּאָל און ער פערקירעוועט דעריבער צום דרום־פּאָל. דעם 14. דעצעמבער 1911 האָט ער דערגרייכט זיין ציל, אַ חודש פאַר דעם טראַגישען סוף פון דעם פאָרשער סקאָט.

שוין אין יאָהר 1913 ווען די לופט־פליהערייי איז נאָך געווען אין די ווינדעלעך, האָט אַמונדסענען פאַרגעזעהען איהר גרויסע בעדייטונג פאַר דער פּאָלאַר־פאָרשונג, דעמאָלט האָט ער בעשלאָסען אַליין צו ווערען אַ לופט־פליהער, כדי צו קענען אַליין אָנפיהרען מיט אַן עראָפּלאַן אויף זיין נאָהענטסטער עקספּעדיציע, וועלכע ער האָט געפּלאַנט אונטערצונעהמען אין יאָהר 1914, ער איז מאַכט אַרויסגעפאָרען אויף דערזעלבער „פראַם"־שיף און מיטגענומען מיט זיך אַ פאַרמאַן־עראָפּלאַן. פּלוצלונג ברעכט אָבער אויס די וועלט־מלחמה און אַמונדסען מוז אָפּלעגען אַלע זיינע פּראָיעקטען. ער קען זיך אָבער נישט דערוואַרטען אויפ'ן סוף פון דער מלחמה און אין אָנהויב 1918 נעמט אונטער אַ נייע פּאָל־עקספּעדיציע, אין אַ ספּעציעלער שיף שווימט ער אַדורך לענג־אויס די צפון־ברעגעס פון סיביר און פון אַלאַסקאַ, ער איז דער איינציגער פאָרשער, וועלכער האָט דעם געפעהרליכען וועג אַ דורכגעמאַכט. די דאָזיגע עקספּעדיציע, וועלכע ציהט זיך דורך עטליכע יאָהר, האָט נישט קיין גליקליכען פערלויף. 2 אָנטייל־נעהמער פון דער עקספּעדיציע שטאַרבען אין ווינטער 1919, 4 קומען צוריק, זיי ווערען פערטרעטען דורך 4 נייע מיטגלידער, צווישען וועלכע ס'געפינט זיך פּראָפ. מאַלמגרען, וועלכער איז איצט אומגעקומען בעת דער נאָבילע־עקספּעדיציע, און דער לופט־פליהער אָמדאַל, וועלכער איז אומגעקומען אין יאָהר 1927 בעת'ן אריבערפליהען דעם אָקעאַן, אין יאָהר 1925 דעצידירט זיך אַמונדסען אויף אַ בלויזען עראָפּלאַן און נעהמט אונטער אַ רייזע צום פּאָל אויף צוויי דייטשע עראָפּלאַנען, אויף וועלכער ער בלייבט עטליכע וואָכען, ווי נאָר די עראָפּלאַנען האָבען זיך אַראָפּגעלאָזען אויפ'ן וואַסער זענען זיי צוזאַמענגעקוועטשט געוואָרען דורכ'ן אייז און מיט גרויס מיה האָט זיך אין עטליכע וואָכען אַרום, איינגעגעבען צו בעפרייען איין עראָפּלאַן, אויף וועלכען די גאַנצע מאַנשאַפט האָט זיך גליקליך געראַטעוועט, די דאָזיגע רייזע האָט אַמונדסען, מיט אַלע דראַמאַטישע איינצעלהייטען, בעשריבען אין אַ בוך, וועלכעס איז שפּעטער ערשינען.

אין יאָהר 1927 איז אַמונדסען אַרויסגעפלויגען אויף דער לופט־שיף „נאָרג", וועלכע איז געקויפט געוואָרען פון דער איטאַליענישער רעגירונג, אַלס פּילאָט איז דעמאָלט מיטגעפאָהרען טאַקי דערזעלבער גענ. נאָבילע. נאָך דער דאָזיגער רייזע איז געקומען צו אַ מיינונגס־פערשידענהייט צווישען דער נאָרוועגישער און איטאַליענישער רעגירונג, נישט קוקענדיג אויף דעם האָט אַמונדסען איצט אונטערגענומען די אַקציע צו ראַטעווען דעם גענ. נאָבילע.

אַמונדסענס ציל איז געווען, אַז מ'זאָל אויפ'ן פּאָלאַר־ים אָרגאַניזירען אָבסערוואַציאָנס־שטעלען, וועלכע זאָלען יעדען טאָג דורכ'ן ראַדיאָ מיטטיילען וועגען די מעטעאָראָלאָגישע ערשיינונגען אויפ'ן פּאָל, ווען דאָס זאָל דערגרייכט ווערען וואָלט מען געקענט גענוי פאָרויסזאָגען דאָס וועטער פאַר אַמעריקאַ, אייראָפּאַ און אַזיען, די דאָזיגע סטאַציען זענען אויך איינס פון די בעדינגונגען פאַר די שפּעטערדיגע לופט־רייזעס דורכ'ן צפון פּאָל צווישען אַמעריקאַ און אַזיען, אַמעריקאַ—אייראָפּאַ און אייראָפּאַ—אַזיען.

איצט איז די גאַנצע וועלט געשפּאַנט וועגען גורל פון גרויסען וויסענשאַפטס־מאַן, אַמונדסען.

דאס לעבען אין תל־אביב.

(אַ בריף פון ארץ־ישראל).

פיל איז בעזונגען און בעוויינט געוואָרען די ערשטע יודישע שטאָדט תל־אביב. ווער עס רופט איהר די זיננענדיגע, יונגע שטאָדט, ווער עס זעהט נאָר איהרע זאַמדען, איהרע פייערדיגע הימלען, און איהרע זעלצער־בודען. ווי אַזוי אָבער און פון וואָס לעבט תל־אביב? נעווים לאָזט זיך נישט אין אַ צייטונגס־אַרטיקעל אויסשעפען און ברייט בעהאַנדלען די אַלע פּראָבלעמען, וועלכע זענען נעשטאַנען און שטעהען פאַר תל־אביב. איך וועל נאָר פּרובען איבערגעבען איינינע ציפערן, וועלכע וועלען קלאָהר מאַכען פאַר'ן לעזער, וואָס אַזוינס איז תל־אביב אין דער ווירקליכקייט.

צום אָנהויב — דער שטח פון תל—אביב און איהר קורצע פערגאַנגענהייט. תל־אביב איז ביים היינטיגען טאָג פערבויט אויף אַ שטח פון איבער זיבען טויזענט דונאַם. וועלכע מאַכען אוים פיער קוואַדראַט־קילאָמעטער. אין דעם זענען נישט אַריינגערעכענט די פאָרשטעדט וועלכע זענען זו יאַיינגענלידערט אין תל־אביב. מען איז געוואוינט צו רעכענען די צייט פון אויפבוי פון דער שטאָדט 20—25 יאָהר. אָבער פאַקטיש קען תל־אביב אָנווייזען אויף איהר יחוס לגבי דעם נייעם יודישען ישוב מיט דעם, וואָס איהר געשיכטע הויבט זיך אָן, הגם ביי נאַנץ אַנדערע בעדינגונגען, מיט 77 יאָהר צוריק. אין יענער צייט האָט מאָנטעפיאָרע אָפּגעקויפט אין דער אומגעגנד פון היינטיגען תל־אביב אַ גרויסען פּרדס און דאָרטען געלייגט אַ יסוד פאַר דעם ערשטען יודישען לאַנדווירטשאַפטליכען פּונקט. אַזוי אַרום איז נישט פּתח־תקוה די מוטער פון דער יודישער לאַנדווירטשאַפט נאָר... תל־אביב. צו היינטיגען טאָג איז דער מאָנטעפיאָרע־פּרדס איינער פון די צענטראַלע קוואַרטאַלען פון תל־אביב, אָבער אויך נאָך היינט בעהאַלט די „שכונת מאָנטעפיאָרע" איהר יחוס. איהרע פּאַלמען אַליין דערמאָנען אָן אַ ווייטען ליכטיגען חלום מיט זיבען צענדלינג יאָהרען צוריק. די נייע שפּרודעלדיגע תל־אביב, ווענדעט אָבער נישט איהרע אויגען צום עבר. זי איז יונג און ווענדעט איהרע בליקען צו דער צוקונפט. און באמת איז נישט וויכטיג, ווען זי האָט זיך אָנגעהויבען בויען, פיל וויכטיגער איז, ווען וועט זי ווידער בעגייען איהר שוואונקענדיגען אויפבוי?

אויפ'ן שטח פון זיבען טויזענט דונאַם זענען אויפגעבויט איבער דריי טויזענט הייזער, מעהרסטענטיילס 2—3 שטאָקיגע הייזער, מאָדערן איינגעריכטעט, און מיט פיל קאָמפאָרט. תל־אביב ציילט איבער 38 טויזענד איינוואוינער (פערשטעהט זיך יודען, אויסער די יודישע איינוואוינער פון יפו און די פאָרשטעדט), פון וועלכע זעכציג פּראָצענט איז בעשעפטינט ביי פיזישע פּראָדוקטיווע אַרבייט (צווישען זיי 12 טויזענד פּראָלעטאַריער). פאַבריקען און ווערקשטאַטען זענען דאָ 342, צווישען זיי 20 טעקסטיל־פאַבריקען, וועלכע אַרבייטען אויס זאָקען, קליידער ,וועש ,זייד, טלתים, טעפּיכער, א.א.וו., 4 קאַרטאָנאַזש־פאַבריקען, 6 פאַבריקען פאַר אייזען־ניסעריי, 8 מעכאַנישע פאַבריקען פאַר אַלערליי לערער־אַרבייט א.א.וו.

אין תל־אביב זענען דאָ ביז 400 קראָמען, וועלכע זענען מעהרסטענטיילס קאָנצענטרירט אין די הויפּט־גאַסען. די איינוואוינער, וועלכע קומען פון אַלע עקען וועלט (תימנער אַליין זענען דאָ איבער צוויי טויזענד נפשות), קענען פערטיילט ווערען לויט זייערע פּראָפעסיעס אויף 8—10 קאַטעגאָריעס. מענשען, וועלכע מאַכען אַ לעבען פון מסחר און אינדוסטריע, פון אַרבייט און מלאכה, וועלכע בעקומען געלד פון חוץ־לארץ, רעגירונגס־מוניציפּאַליטעט־אָנגעשטעלטע, וועלכע מאַכען אַ לעבען פון טוריסטען (איבער 40 האָטעלען זענען דאָ אין תל־אביב) דריי הונדערט לעהרער, פופציג אינזשעניערען, זעכציג אַרכיטעקטען, שול־קינדער, זענען דאָ זיבען טויזענד ,וועלכע בעזוכען צעהן פאָלקס־שולען, דריי מיטעל־שולען, צוויי שולען פאַר מוזיק, אויסער קינדער־גערטנער און פאַך־שולען. די שטאָדט האָט עלעקטריע און וואַסער־לייטונג, הונדערט אויטאָמאָבילען קורסירען אין איהרע גאַסען, ביז 2500 וועלאָסיפּעדען זענען נומערירט אין דער שטאָדט־פערוואַלטונג און דער בודזשעט פון שטאָדט איז 84 טויזענד פונט אַ יאָהר, פון דעם גיט די רעגירונג 12 טויזענד פונט. די אָרדנונג האַלטען 75 פּאָלי־ציסטען, און 3 אָפיצירען. איינער (אַן־עלטסטער) אַן ענגלענדער. אין שטאָדט זענען דאָ פיער געריכטען (נאָר איינער איז אַ רעגירונגס־געריכט), מיט איין זאַך איז תל־אביב אויסגעטיילט פון אַלע שטעדט אין דער גאַרער וועלט, — אין איהר איז נישטאָ קיין טורמע און קיין אַרעסט־הויז.

אין תל־אביב דערשיינען צוויי טעגליכע צייטונגען. צוויי וועכענטליכע און אַ ריי פעריאָדישע און מאָנאַטליכע אויסגאַבעס. צוויי טעאַטערס, פיר קינאָ'ס און לייען־זאַלען און ביבליאָטעקען. אין דער שטאָדט זענען דאָ איבער פופציג בתי־מדרשים, צוויי הויפּט־רבנים און אַ רייה „קלי־קודש" און איינינע ישיבות.

פאַר וועמע פּראָדוצירט תל־אביב?

אין דער ערשטער רייה קומט תל־אביב אַליין. מיר זענען געוואוינט צו זעהען די גרויסע מאַסע, וועלכע איז זיך „מסתפק במיעוט"; מען דאַרף אָבער נישט פערגעסען, אַז תל־אביב האָט אַ גענוג בעמיטעלטען און אַפילו רייכען קלאַס. דערצו קומט נאָך צו די יודישע סביבה פון די פּלאַנטאַציע־קאָלאָניעס און דער גאַנצער אינערליכער מאַרק. פאַר די לעצטע פאַר יאָהר, האָט די תל־אביב'ער פּראָדוקציע אָנגעהויבען אַריינצודרינגען אין די אַרומיגע מערק אין סיריען און מצרים און אַפילו אין איינינע עאייראָפּעאישע מערק.

האָט שוין תל־אביב בעוויזען אויסקריסטאַליזירען איהר ספּעציעלען כאַראַקטער? איהרע בעזונדערע קוואַרטאַלען זענען נאָך ביז היינט פיל־לענדעריש און פיל־פעלקערליך, איינינע טריט פון אַ לעבענס־גאַס מיט איהרע דריי און פיר־שטאָקיגע הייזער ליגט דער קוואַרטאַל פון די תימנער, וואו צווישען שעהנע הויכע הייזער שטעהען אויך בלעכענע הייזקעס און פון וואַנען עס רערטראָגט זיך העה מאָנאָטאָנער ניגון פון קליינע קינדער, וועלכע זיצען פיער און זעקס נעבען איין סידור און שרייען און נוואַלטעווען ביז צו פערטויבען די אויערן. דאָ אין דעם קוואַרטאַל וויל מען נאָך איינהאַלטען דעם גייסט און מנהגים פון תימן. די קליידער, דער אויסזעהן און דער אַרט לעבען, איז ווי נאָך מיט הונדערטער יאָהרען צוריק. אין די קוואַרטאַלען פון די

(ענדע—זעה 7־טע זייט)

נייער פאָלקסבלאַט

דאס לאָדזער לעבען

נייער פאָלקסבלאַט

24
דינסטאָג
ז
אב תרפ"ח

יולי
זון-אויפגאַנג 3.46
זון-אונטערגאַנג 7.43

יודישע קינדער פון די האַלב-קאָלאָניעס

בעקלאָגען זיך פאַר'ן פּרעזידענט זשעמיענצקי, אַז זיי ווערען בעעוֹלה'ט.

דער פרעזידענט פיהרט אַנ'אויספאָרשונג.

אין שטעטישען פּאַרק פון 3. מאַי האָט דער מאַגיסטראַט איינגעאָרדענט האַלב-קאָלאָניעס פאַר די שוואַכע קינדער פון די שטעטישע פאָלקס-שולען, וועלכע קענען נישט אַרויסגעשיקט ווערען אויף זומער-וואוינונגען די קינדער, וועלכע וואוינען אין לאָדז, אין די שרעקליכסטע וואוינונגס-בעדינגונגען, וואָס זעהען זעהר זעלטען די זון און נאָך זעלטענער אַ גרינעם שיין פון אַ בוים און גראָז. ציהען זיך צו דער ביסעלע לופט, וואָס מ'קען כאַפּען אין די פּאַרקען, בפרט ווען מ'גיט נאָך זיי עפּעס אין מויל אַריין אויך. זענען טאַקי פערהאַן בעלנים נאָך פיל מעהר, ווי מ'קען בעפרידיגען און דער וואָס קריגט זיך אַריין אויף די זומער-קאָלאָניעס, האַלט זיך פאַר אַ גליק. בפרט איז עס אַזוי ביי די יודישע קינדער, וואָס האָבען נישט קיין מעגליכקייט אַרויס צוקומען אויפ'ן דאָרף, וואָס האָבען נישט קיין מעגליכקייטען צו גענוסען פון פרישער לופט. ווענדען זיי זיך טאַקי אַלעמאָל, ווען ס'ווערען איינגעאָרדענט אַזעלכע האַלב-קאָלאָניעס צוגלייך מיט די נישט-יודישע קינדער. פאַראַיאָהרען האָט דער אַלטער מאַגיסטראַט איינגעאָרדענט פאַר די יודישע קינדער ספּעציעל אַ כשר'ע קוך און די יודישע קינדער האָבען זיך צווישען איינענע נעפיהלט, גאַנץ געמיטליך און פרעהליך פערבראַכט דעם האַלבען טאָג שעפּענדיג פרישע לופט און רחבֿת אויף אַ גאַנץ יאָהר.

אויך היינטיגעס יאָהר האָבען זיך פיל יודישע קינדער פערשריבען און אָנגענומען געוואָרען אויף די זומער-האַלב-קאָלאָניעס אין פּאַרק פון 3-טען מאַי. די קינדער פאָהרען אַרויס אַהין מיט אַ טראַמוואַי פערברענגען דאָרטען אַ האַלבען טאָג אונטער דער אויפזיכט פון לעהרער, בעקומען דאָרט 3 מאָל עסען און פאָהרען צוריק אַהיים. נישט אַלעמאָל טרעפט זיך, אַז די יודישע און פּוילישע קינדער לעבען צוזאַמען בשלום. בפרט, אַז געגען אַנ'ערך 300 יודישע קינדער, זענען פערהאַן איבער 2000 נישט-יודישע. אָבער אויף דע סוגען ראָ די אויפזעהער לעהרער. קיין יודישע לעהרער זענען נישטאָ. זיי זענען נישט אָנגענומען געוואָרען אויך היי-יאָהר, הגם מ'האָט געקענט רעכנען, אַז דווקא היי-יאָהר וועט אין דער הינזיכט עפּעס געענדערט ווערען. ס'איז אויך אָפּגעשאַפט געוואָרען ד יכשר'ע קוך פאַר די יודישע קינדער, וועלכע האָט עקסיסטירט ווייט אַ פאָר יאָהר.

אַ גרויסער טייל פון די יודישע קינדער מוז זיך דעריבער אָפּזאָגען פונ'ם עסען, וואָס ווערט פאַר די קינדער אַרויסגעגעבען און בענוצען נאָר דעם פריהשטיק (קאַקאַאָ מיט אַ זעמעל). אויפ'ן טאָג איז עס נאַטירליך פיל צו ווייניג, מוזען די קינדער מיטנעהמען מיט זיך עסען פון דערהיים.

אָבער ס'פּאַסירט אָפט, אַז די יודישע קינדער ווערען שיקאַנירט און גע'רודפ'ט פון זייערע פּוילישע חברים. ווענדען זיי זיך נאָך שוץ צו די לעהרער אויפזעהער, אַזאַ פאַל האָט פּאַסירט די פאָריגע וואָך. די יודישע שילער האָבען זיך געווענדעט צום פּוילישע לעהרער ער האָט זיי אָבער אויסגעשפּאָט און נאָך ערמוטיגט די פּוילישע שילער געגען די „זשידעס". טרעפט זיך אַ מעשה, אַז אין איינעם טאָג אַרום, קומט אויף אַנ'אינספּעקציע דער פּרעזידענט זשעמיענצקי אין פּאַרק פון 3. מאַי. עטליכע דרייסטערע פון די יודישע קינדער האָבען זיך דערצירט צוגעגאַנגען צום פּרעזידענט און אין דער אָנוועזענהייט פונ'ם לעהרער בעקלאָגט זיך אויף איהם פאַר די אַלע שיקאַנעס, וואָס ווערט זיי געטון. דער פּרעזידענט האָט זעהר אויפמערקזאַם אויסגעהערט די קינדער און זיך פונאַנדערגעפרעגט פּרטים בנוגע דעם ענין.

ווי מיר דערוויסען זיך האָט דער פּרעזידענט זשעמיענצקי פעראָרדענט גענוי אויסצופאָרשען דעם גאַנצען ענין און מיר רעכנען, אַז ס'וועלען אָנגענומען ווערען מיטלען, אַז די יודישע קינדער זאָלען נישט שיקאַנירט ווערען אויף די שטאָטישע זומער-האַלב-קאָלאָניעס נישט דורך או נישט בנוגע זייערע נישט יודישע חברים.

סוחרים אינטערווענירן וועגן דער האַנדעלס-צייט

(2) נעכטען האָט זיך צום שטעטישען סטאַראָסטע ה' סטושעמינסקי געווענדעט אַ רעלעגאַציע פון רעטאַליסטען-פעראיין און פון סוחרים-פעראיין (פּעטריקאָווער 73). די רעלעגאַציע האָט איבערגעגעבען אַ מעמאָריאַל בנוגע דער נייער פעראָרדנונג פון מלוכה-פּרעוואָיעדענט וועגען די האַנדעלס-שעה'ן.

די רעלעגאַציע האָט אָנגעוויזען, אַז ס'איז אומעגליך גענוי אָפּצוהיטען די פעראָרדנונג. בפרט, דעם פונקט וועגען פינקטליך שליסען 7 אַ זייגער פון וואָס ס'וועלען ליידען סיי די סוחרים און סיי די קאָנסומענטען. די רעלעגאַציע האָט געבעטען, אַז אין פאַלען פון צוציהען צו פעראַנטוואָרטליכקייט פאַר נישט גענוי אָפּהיטען די האַנדעלס-צייט זאָל דער ענין ווערע גענוי אויסגעפאָרשט און ד יפערינטערעסירטע זאָלען קענען אָפּגעבען שריפטליכע ערקלערונגען..

ביי דער געלעגענהייט האָט די רעלעגאַציע אָנגעוויזען, אַז מאַנכע קליינהענדלער דרעהען זיך אַרויס דורך פערשידענע מיטלען פון אָפּהיטען די פעראָרדנונג און פערלענגערען די האַנדעלס-צייט. דערפון ליידען די סאָלידע סוחרים.

דער שטעטישער סטאַראָסטע האָט צוגעזאָגט גענוי זיך צו בעקענען מיט'ן ענין און אַרויסצוגעבען ענטשפּרעכענדע פעראָרדנונגען דער אַדמיניסטראַציע ווילענדיג. מוז ער שטעהן אין קאָנטאַקט מיט דער רעליגיעזער גמינע, וואָס עס איז אַ סתירה צו דער פּוילישער קאָנסטיטוציע פון 17 מאַי 1921, וואו עס ווערט געגעבען יעדען בירגער געוויסענס-פרייהייט.

דער פּרעזידענט ה' זשעמיענצקי האָט דער דעלעגאַציע פערשפּראָכען צו פּראָינטערעסירען זיך מיט דעם ענין און ווירקען אויף דער שטאָדט-פערוואַלטונג איינצוקויפען אַ פּלאַץ אויף אַ בית-עולם פאַר די פריידענקער, אויף וועלכען ס'וועט אויך אין דער צוקונפט געבויט ווערען אַ קרעמאַטאָריום.

רעכטע נ.פ.ר. לינקע פּ.פּ.ס. אונאָפּהענגיגע

וועלען שליסען א בלאָק צו די קומענדיגע קראַנקען-קאַסע-וואַלען

אין צוזאַמענהאַנג מיט דער ידיעה, וואָס איז געווען אין „נייעם פאָלקסבלאַט" וועגען אונטערהאַנדלונגען צווישען רעכטע נ.פּ.ר. און לינקע פּ.פּ.ס., דערוויסען מיר זיך איצט, אַז די אונטערהאַנדלונגען ווערען אויך געפיהרט מיט די אונאָפּהענגיגע, וועלכע זענען נאָך פערבליבען נאָך דער שפּאַלטונג.

דער ציל פון די אונטערהאַנדלונגען איז צו שאַפען אַ בלאָק פון די דריי גרופּירונגען צו די קומענדיגע קראַנקען-קאַסע-וואַהלען.

די פּראָפ. פּראַיינען, וועלכע זענען אונטער דער השפעה פון די רעכטע נ.פ.ר. זענען נישט צופרידען פון דער דאָזיגער בלאָק קאָמבינאַציע און היינט נאָכמיטאָג וועט וועגען דער פראַגע פּאַרקומען אַ זיצונג פון דער הויפּט-פערוואַלטונג פון די „פּוילישע פּראָפ. פּראַיינען", וואו עס וועט בעשלאָסען ווערען, צי די פּראָפ. פעראיינען וועלען זיך בעטייליגען אין דעם בלאָק צו די קראַנקען-קאַסע-וואַהלען. (א)

—:O:—

וועגען די 30,000 רובל, וואָס עס קומט דער פאַמיליע פון הרב מייזעל זצ"ל פון דער לאָדזער קהלה

האָט זיך נעכטען בעראַטען די קהלה-קאָמיסיע.

נעכטען אין אָוונט איז פאָרגעקומען אַ זיצונג פון דער קהלה-קאָמיסיע, צו דערלעדיגען די פראַגע פון בית-הרב-מייזעל. (דער ענין איז שוין בעטראַכט געוואָרען דורך דער קהלה-פערוואַלטונג.

ס'זענען אָנוועזענד געווען: פאָרזיצער פון דער קהלה-פערוואַלטונג ה' מינצבערג, דאָזאָרעס: שוויאַטלאָווסקי און ווייצמאַן, הרב פיינער און מצד דער פאַמיליע פון הרב מייזעל — זיין אייניקעל שמואל מייזעל.

פּרעזעס מינצבערג האָט אין זיין עפענונגס-וואָרט דערקלערט, אַז די פראַגע וועגען בית-הרב-מייזעל איז אַנ'ענין, וועלכער ציהט זיך שוין לאַנגע יאָהרען. די פריהערדיגע קהלה-פערוואַלטונג האָט אויך זיך גענומען צו ערלעדיגען דעם ענין — פון איהרע פליכטען נישט אויסגעפיהרט.

דער פאָרשטעהער פון דער פאַמיליע שמואל מייזעל האָט ערקלערט, אַז דער פאַמיליע מייזעל קומט, לויט אַ רייה אָפּמאַכען, פון דער קהלה 30,000 רובל.

צוליב דעם, וואָס ס'האָט זיך אַרויסגעשטעלט, אַז ה' מייזעל האָט נישט קיין פולמאַכטען פון זיין ברודער לייזער-איטשע מייזעל און אויך ווייל ער האָט נישט די געהעריגע דאָקומענטען, — איז די זיצונג אָפּגעלייגט געוואָרען.

פּרעזעס מינצבערג האָט צום סוף צוגעזאָגט, אַז ער וועט זיך בעמיהען דעם ענין בקרוב פּאָזיטיוו צו דערלעדיגען.

—:O:—

פריידענקער פערלאַנגען אַ בעזונדערען בית-הקברות.

(2) נעכטען האָט זיך צום שטאָדט-פּרעזידענט ה' זשעמיענצקי געמאָלדען אַ דעלעגאַציע פון היגען פריידענקער-פעראיין אין די פּערזאָנען פון די ה"ה: יאַן האַנעמאַן, טשעסלאַוו בייער און אינזש. זילבערשאַק.

די דעלעגאַציע האָט דעם פּרעזידענט פאָרגעלעגט אַ מעמאָריאַל, אין וועלכען עס פאָדערט זיך אַ שטעדטיש בית עולם אויף צו בעגראָבען די פריידענקער.

די פאָדערונג איז מאָטיווירט דערמיט, וואָס לויט די ביז-איצטיגע פאָרשריפטען, האָט די גמינע דאָס רעכט נישט קובר-צו זיין אויף איהר בית-עולם נישט אָנגעהעריגע פון איהר רעליגיע, אַזוי-אַרום קומט אויס, אַז דער פריידענקער, ווילענדיג, נישט

„לאָדז דאַרף נייע 6 מורי-הוראות"

מעמאָריאַל פון דער קהלה צום בילדונגס-מיניסטער.

די לאָדזער קהלה-פערוואַלטונג האָט זיך געווענדעט מיט אַ מעמאָריאַל צום בילדונגס-מיניסטער צו אָנערקענען אַלס דרינגענד-נויטיג צו אָנגאַזשירען פאַר לאָדז 6 נייע מורי-הוראות און ערלויבען אויסצושרייבען וועגען דעם אַ קאָנקורס.

באַלוטער שחט-הויז האָט שוין אַ משגיח.

(—) נעכטען איז פאָרגעקומען אַ זיצונג פון פּרעזידיום פון דער קהלה-פערוואַלטונג. עס זענען געעפענט געוואָרען די אָפערטען, וועלכע זענען אָנגעגעבען געוואָרען אויפ'ן פּאָסטען פון אַ משגיח איבער'ן כשרות פון די שחט-הייזער.

אינגאַנצען זענען אָנגעגעבען געוואָרען 13 אָפערטען. אַלס די ענטשפּרעכענדסטע איז אָנערקענט געוואָרען די אָפערטע פון חיים אלעזר זינגער, אַ זוהן פון אַלעקסאַנדערער רב. ה' זינגער איז אָנגאַזשירט געוואָרען אַלס משגיח פון היינט אָן מיט אַ געהאַלט פון 400 זלאָטיס אַ חודש.

בוי פון די אַרבייטער-הייזער.

(מ.) דער אָפּמאַך מיט די אונטערנעהמער, וועמען דער מאַגיסטראַט האָט אין רעזולטאַט פון פערעפענטליכען קאָנקורס, אָנפערטרויעט די אַרבייט ביים אויסבויען דער וואוינונגס-קאָלאָניע אויף קאָנסטאַנטינער כאַלעשע, וועט געשלאָסען ווערען ביז דאָנערשטאָג דעם 26-טען ה. ח.

דער טערמין פונ'ם אויספערטיגען די גאַנצע קאָלאָניע איז בעשטימט געוואָרען אויפ'ן 15-טען פעברואַר 1929.

געשטאָרבען אין טיפען עלטער.

(ז) אין קאָנסטאַנטין איז אין עלטער פון 105 יאָהר געשטאָרבען דער שניידער ר' איטשעלע קאַלישער.

ביז מיט איינינע יאָהר צוריק האָט ר' איטשעלע נאָך געאַרבייט ביי דער מאַשין און פערדינט אויף פּרנסה.

— אין לוטאָמירסק איז אין עלטער פון 103 יאָהר געשטאָרבען די פרוי פיינעלע פּיעטרקאָווסקאַ, איבערלאָזענדיג 58 קינדער, אייניקלעך און אור-אייניקלעך.

ביליגע טראַמוואַי-קאָמוניקאַציע

פאַר די איינוואוינער פון די פאָרשטעט

(מ) נעכטען איז אונטערגעשריבען געוואָרען דער אָבמאַך צווישען מאַגיסטראַט מיט דער צופאָהר-טראַמוואַי-געזעלשאַפט צו שאַפען אַ ביליגע און בעקוועמע קאָמוניקאַציע פאַר די אונטערשטעטישע איינוואוינער, דאַדורך וואָס זיי וועלען אויף די שטאָטישע טראַמוואַיען אויסקויפען צוגאָב-בילעטען צו 5 און צו 10 גראָשען, מיט וועלכע זיי וועלען קענען צו-פאָהרען אויף די אונטערשטעטישע טראַמוואַיען ביז צו זייערע וואוינונגס-ערטער.

דער אָבמאַך איז אָבגעשיקט געוואָרען אין קאָמוניקאַציע-מיניסטעריום צו בעשטעטיגען.

געהעכערט דעם הכנסה-שטייער פון הויז-בעזיצער.

(מ.) אין צוזאַמענהאַנג דערמיט, וואָס דאָס דירה-געלד פון 1 שטוביגע וואוינונגען איז נעהעכערט געוואָרען אויף 6 פּראָצענט, וועט אויך געהעכערט ווערען דער הכנסה-שטייער פון די הויז-בעזיצער פאַר'ן לעצטען האַלבען יאָהר.

דער צוגאָב-שטייער פאַר'ן צווייטען האַלבען יאָהר וועט ווערען אַדורכגעפיהרט צוזאַמען מיט'ן איינקונפטס-שטייער פאַר'ן יאָהר 1929.

אַנקעטע וועגען סאַניטאַרען-צושטאַנד אין די הייזער.

(מ,) ווי מיר דערוויסען זיך, וועט די געזונדהייטס-אָפּטיילונג ביים היגען מאַגיסטראַט, גלייכצייטיג מיט דער אַנקעטע פון דער שטייער-אָפּטיילונג, איינפיהרען אַנ'אַנקעטע וועגען דעם סאַניטאַרען און היגיענישען צושטאַנד פון די היגע הייזער.

די אַנקעטע וועט פעסטשטעלען דעם מין און דעם צושטאַנד פון די סאַניטאַרע-איינריכטונגען אין די הייזער. דער צושטאַנד פון די וואוינונגען פון די הויז-וועכטער, וויפיל לעבענס-מיטעל-געוועלבער עס געפינען זיך אין די הייזער, דער אַלגעמיינער סאַניטאַרער צושטאַנד פון די הייזער א.א.וו.

שטיצע פאַר אַרבייטסלאָזע.

(2) נעכטען האָט דער דירעקטאָר פון אַרבייטסלאָזען-פאָנד אין לאָדז ה' אָפּענבערג דערהאַלטען אַ פעראָרדנונג פון אַרבייטס מיניסטער ה' יורקעוויטש צו פערלענגערען די אונטערשטיצונגס-אויסצאָהלען פאַר אַרבייטסלאָזע אויך אויף דער צווייטער העלפט יולי ה. י.

פון די אונטערשטיצונגען פאַר'ן צווייטען האַלבען חודש, וועלען קענען גענוסען די, וועלכע האָבען בעקומען די אונטערשטיצונג פאַר'ן ערשטען האַלבען חודש.

יודישע קינדער וועלען נישט דאַרפען אנטיילנעהמען

אין די קריסטליכע גאָטעסדינסטען אין קראַנקען-קאַסע-סאַנאַטאָריום.

אין צוזאַמענהאַנג מיט די קלאַגען, אַז אין קינדער-סאַנאַטאָריום פון דער לאָדזער קראַנקען-קאַסע אין טושינעק צווינגט מען די יודישע קינדער אַנטיילצונעהמען אין די קריסטליכע גאָטעס-דינסטען, האָט דער האַנדוערקער ראַטמאַן אין קראַנקען-קאַסע אינטערווענירט ביים לייטער פון דער ריגער קראַנקען-קאַסע.

אַ דאַנק דעם, האָט זיך די קראַנקען-קאַסע געוואָרען צום לייטער פון סאַנאַטאָריום, וועלכע האָט צוגעזאָגט דעם ענין אויספאָרשען און בעמיהען זיך, אַז ווייטער זאָל אַזעלכעס נישט פאָרקומען.

אין די אַפּטייקען

היינטיגע נאַכט-דיזשורען.

(2) מ. עפּשטיין פּיעטריקאָווער 225, מ. באַרטשעווסקי פּיעטריקאָווער 95, מ. ראָזענבלום צעגעלניאַנאַ 12, גאַרפּיין ווסכאָדניאַ 54 און י. קאָפּראָווסקי נאָוואָמיעיסקאַ 15.

ארום אמנעסטיע=דעקרעט.

אויפקלערונגען וועגען מיליטערישע פערברעכענס.

דער וואָס גאָר פערעפענטליכטער אמנעסטיע-דעקרעט איז שוין אין דער פרעסע נישט איינמאל אויספיהרליך ארומגערעדט געוואָרען, פונדעסטוועגען זענען נאָך געבליבען פיל זעהר וויכטיגע נישט אויפגעקלערטע אָדער נישט ריכטיג אויפגעקלערטע ענינים.

צווישען די פעראינטערעסירטע שיכטען לעבער איז פערשפרייט אַנ'אומבעגרינדעטע ידיעה, אז אלע בעגאנגענע מיליטערישע פערברעכענס זענען לויט דער אמנעסטיע פולשטענדיג געשאנקען.

אין דער ווירקליכקייט שטעלט זיך די זאך פאר פונקט פערקעהרט: דוקא די קאטעגאריע אזוי גערופענע מיליטערישע פערברעכענס זענען לויט'ן ארטיקעל 9 פונקט B פון זכות פון דער אמנעסטיע גענצליך אויסגעשלאָסען.

אמת לגבי די בעשולדיגטע אין אויסמיידען דאס מיליטער-דינסט ווערט אין דעם פרט געמאכט א געוויסען אויסנאהם.

קודם כל טיילט דער געזעצגעבער די דעזערטירטע אויסנאהמליכע גרופע אויף פאלגענדע 2 קאטעגאריעס: ערשטענס אויף אזעלכע, וועלכע זענען אין זיינער צייט בכדי אויסצומיידען מיליטער-דינסט, אוועק אין אויסלאנד אלס איינס, צי פאר דער רעגיסטראציע עווענטועל פאבאר-קאמיסיע אָדער שוין נאָכ'ן אנערקענען זיי פאר דינסט-פעהיג.

וויבאלד די דאָזיגע קאטעגאריע פערזאָנען געפינען זיך נאָך אין איצטיגען מאָמענט אין אויסלאנד און ווילען געניסען פון זכות פון דער געגעבענער אמנעסטיע, מוזען זיי אין משך פון 1 חודש אנהויבענדיג צו רעכנען פון 14. יולי אומבעדינגט אהיימקומען און זיך שטעלען אין רשות פון דער בערופענער מאכט אָדער אין ערגסטען פאל מעלדען זיך אין נעכסטען קאָנסולאט.

דאס זעלבע איז אויך נוגע די פערזאָנען, וועלכע זענען שוין לאנג צוריקגעקומען פון אויסלאנד און האלטען זיך ביז איצט אויף, אויף אנ-אומלעגאלען אופן אין לאנד.

צו דער צווייטער קאטעגאריע דאַגעגען ווע רען פערעכענט אלע פאבאר און מיליטער-פליכטיגע פערזאָנען, וועלכע האבען זיך אויף פערשידענע אופנים אויסבעהאלטען פון מיליטער-דינסט אינערהאלב די גרענעצען פון דער מלוכה. דער זכות פון אנהוענדען לגבי זיי די הנחות פון דער אמנעסטיע איז שוין נישט אפהענגיג פון דעם אומשטאנד, צו זיי וועלען זיך שטעלען צו דער דיספאזיציע פון דער בעטרעפענדער מאכט אין א בעשטימטען טערמין.

דאָך איז געוואונשען, אז זיי זאָלען זיך אליין ווי אמשנעלסטען מעלדען.

ווי ס'זאָל אָבער נישט זיין שענקט די אמנעסטיע סיי ווי נישט די שטראָף אין גאנצען.

א פראָצעס מוז אין ביידע פאלען אומבעדינג פאָרקומען. די אמנעסטיע קאָן ערשט אָנגעווענדעט ווערען אָפּהענגיג פון דער שטראָף, צו וועלכער דער בעטרעפענדער מיליטער אויסמיידענדער פערזאָן וועט פער'משפט ווערען.

אויב ביז 1 יאָהר, ווערט אויפ'ן סמך פון דער אמנעסטיע געשאנקען דעם פער'משפט א העלפט פון דער שטראָף.

קוים ווערט ער פער'משפט אויף א לענגערען טערמין ווי 1 יאָהר, שענקט די אמנעסטיע נאָר א דריטעל פון דער פעראורטיילטער שטראָף.

ווי באלד דער פער'משפט'ער איז אין מאָמענט פון ארויספאָהרען קיין אויסלאנד אָדער אויסבעהאלטען זיך אין לאנד פון מיליטער-דינסט נאָך נישט אלט געוועזען קיין 20 יאָהר, ווערט איהם געשאנקען א העלפט פון דער שטראָף, אומאפהענגיג צו וואָס פאר א טערמין ער ווערט פער'משפט.

אין די זעלבע ראהמען זענען די הנחות פון דער אמנעסטיע חל אויך אויף די פערזאָנען, וועלכע זענען שוין ביז איצט פער'משפט געוואָרען פאר בעגיין די אויסגערעכענטע פערברעכענס אָדער זע נען דערווייל צוגעצויגען געוואָרען צו געריכטליכער פעראנטוואָרטליכקייט.

גרונדלאָז איז אויך די השערה, אז די אמנעסטירטע פערזאָנען בפרט פון די עלטערע יאָהרגענג וועלען שוין אין אקטיווען מיליטער-דינסט נישט ארייגעצויגען ווערען.

אויף וויפיל זייער געזונט צושטאנד און די פערהאנענע עטאטען וועלען ערלויבען, וועלען די דערמאָנטע פערזאָנען דוקא יאָ נאָך ארייגעצויגען ווערען אין מיליטער-דינסט אמערגסטען איז די לאגע פון די פערזאָנען, וועלכע האבען אין צוזאמענהאנג מיט'ן אויסמיידען מיליטער-דינסט אָנגעוואוירען די פוילישע בירגערשאפט.

פאלש איז די בעהויפטונג, אז די אמנעסטיע קערט זיי אום די אָפּגענומענע בירגערשאפט.

דאַגעגען איז אמת, אז די אלגעמיינע כללים פון דער אמנעסטיע איז אויך חל לגבי זיי.

פונקט, ווי די אנדערע פערמשפטע מיליטער-פליכטיגע פערזאָנען, וועלען זיי מוזען אָפּזיצען די איבערגעבליבענע רעשט שטראָף און שפעטער קאָנען זיי ארייגעצויגען ווערען אויך אין אקטיוון מיליטער-דינסט. די אָנגעוואוירענע פוילישע בירגערשאפט וועלען זיי סיי דורך דער אמנעסטיע, סיי דורכ'ן אָנדינען אין פוילישען מיליטער נישט צוריק בעקומען, נאָר זיי וועלען זיך וועגען דעם קאָנען בעמיהען פונקט, ווי יעדער אנדערער פרעמד-מלוכה'שער אָדער שטאטלאָזער פערזאָן.

י. איגנעלד.

משה אדלער

לעבט און געפינט זיך אין ווישניאָווע.

אין פרייטאג'דיגען נומער פון אונזער צייטונג האָבען מיר געבראכט א נאָטיץ וועגען א געוויסען משה אדלער, וועלכער איז אוועק פון דערהיים, נאָך א קראנקהייט און מ'ווייסט נישט, וואו ער געפינט זיך.

מ'בעט אונז מיטצוטיילען, אז משה אדלער געפינט זיך אין ווישניאָווא-גורא אין דער ווילע פון גליקסמאַן אין א בורקע ביים דאָרטיגען שוסטער.

פאַרפאַלען.

(—) [א נעהאָנגענער]. אין דאמבראָווער וואלד הינטער זגערזש האָבען די שפאַצירענדע לעטניקעס בעמערקט, אויף א בוים, א הענגענדען מאנספערשוין. זיי האָבען וועגען דעם מיטגעטיילט דער פאָליציי, וועלכע האָט פעסטגעשטעלט, אז דער זעלבסטמערדער איז דער 74-יעהריגער אראָלף פישער פון זגערזש. די סיבה פון זעלבסטמאָרד איז נישט בעקאנט.

[אנ'אומגליק ביי דער ארבייט]. דער לאָדזער 32-יעהריגער ארבייטער יאן סאָביעשטשאק, מאר-שאלקאָווסקא 31 האָט געארבייט ביים אָנלעגען טעלעגראפישע דראָטען אין זגערזש. פלוצלונג האָט ער פערלוירען דאס גלייכגעוויכט און איז אראָפּגע-פאלען פון א סלופּ. אין א שווערען צושטאנד האָט מען איהם אָפּגעפיהרט אין שפיטאל.

[פון הונגער]. אויף לוטאָווא גאס איז נעפאלען פון הונגער דער 23-יעהריגער ארבייטסלאָזער יוזעף פיעטושאק. די פאנאטאָוויע האָט איהם אָפּגעפיהרט אין ראדאָגאָשטשער שפיטאל.

(2) [בע'גנב'עט א פראנצויז]. נעכטען, בעת דער פראנצויז פיער מעלאם איז ארייגענאנגען אין וואגאָן פון שנעל-צוג ווארשא—פאריז, אויפ'ן קאלישער באהנהויף, האָט איהם א גנב ארויסגעצויגען א פּאָרטפעל מיט פינף טויזענד 600 פראנק.

פלוצלונג געשטאָרבען 2 יודען

(—) דער 56-יעהריגער סוחר פון קאָנסק ה' הערש ראכפעלד, בעת ער איז פערבייגעגאנגען די גאס אויף רוג ושעלאָנא און נראנסקא, איז איהם פלוצלונג נישט גוט געוואָרען און ער איז אנידערגעפאלען.

די דורכגעהער האָבען תיכף אלארמירט פאָגאָטאָוויע, וועלכע האָט איהם אָפּגעפיהרט אין שפיטאל אויף דרעווגאָווסקא, וואו ער איז אין איינגע מינוט שפעטער געשטאָרבען.

ווי דאָקטוירים האָבען קאָנסטאטירט איז ער געשטאָרבען פון הארצשלאג.

די קריזיז=אקציעס.

זאקען=ארבייטער בעקומען הוספה.

(2) נעכטען איז פארגעקומען אנ'אלגעמיינע קאָנפערענץ פון די זאָקען פאבריקאנטען און ארבייטער, אויף וועלכער עס איז בעשלאָסען געוואָרען א הוספה פון 5 ביז 18 פראָצענט, אָפּהענגיג פון דער ארבייטס-קאטעגאריע.

אזוי ארום איז דער קאָנפליקט אין דער זאָקען-בראנזשע ליקווידירט געוואָרען.

בוי=ארבייטער שטרייקען ווייטער.

(2) אין צוזאמענהאנג דערמיט, וואָס דער שטרייק פון די בוי-ארבייטער איז געבליבען אויף א טויטען-פונקט, האָבען די בוי ארבייטער זיך גע-ווענדעט צו דער פערוואלטונג פונ'ם קרייז-קאָמיטעט פון די קלאסען-פעראיינען, מיט דער בקשה, צונויפצורופען א צווישען-פארטייאישע קאָנפערענץ וועלכעס ציעל ס'זאָל זיין אונטערשטיצען די בוי-ארבייטער.

דער קרייז-קאָמיטעט האָט ערפילט די בקשה און אזא קאָנפערענץ וועט היינט צונויפגערופען ווערען.

שטרייק פון שטריקער=ארבייטער.

ביי די שטריקער-ארבייטער איז מיט איינינע טעג צוריק אויסגעבראָכען א שטרייק. 600 ארביי-טער האָבען געוואָרפען די ארבייט. די פאָדערונג איז רעגולירען די לוינען לויט דעם פרייז פון פא-ראָהרען, ד.ה. העכערען דעם לוין אויף 50 פראָצ.

שטרייק פון באַלען=פּאַקער.

(—) ווי בעקאנט האָבען די באלען-פאקער ארויסגעשטעלט א פאָדערונג וועגען א לוין-הוספה. די עקספעדיטאָרען האָבען געבעטען א טערמין פון 10 טעג אויף צו בעראַטען זיך. אזוי ווי די עקס-פעדיטאָרען האָבען צו דעם טערמין קיין שום ענט-פער נישט געגעבען האָבען די באלען פאקער נעכ-טען פערשטרייקט.

שטיצט די געזעלשאפט „טאָז".

(אויפרוף).

דער ערשטער יודישער דאָקטוירים-צוזאמענפאהר, וועלכער איז נישט לאנג פארגעקומען, האָט ענטפלעקט פאר דער גאנצער וועלט דעם שלעכטען געזונד-מצב פון דער פוילישער—יודישער בעפעל-קערונג אין איצטיגען מאָמענט און האָט פעסטגע-שטעלט א רייה וויכטיגע אויפגאבען, וועלכע זענען נויטיג, וואָס גיכער דורכגעפיהרט צו ווערען, כדי פערבעסערן דעם געזונד-צושטאנד פון פוילישען יודענטום.

אנערקענענדיג די ביז-איצטיגע לייסטונגען פון דעם „טאָז" און שענקענדיג איהם זיין ווייטערדיגען צוטרוי, האָט דער צוזאמענפאהר איבערגעגעבען דעם „טאָז" די פערווירקליכונג פון די ווייטערדיגע אויפגאבען אויפ'ן געביט פון יודישען געזונד-שוץ.

איבערנעהמענדיג די דאָזיגע אויפגאבע מיט דעם פולען בעוואוסטזיין פון אחריות, וועלכען זי פאָדערט און צוטרעטענדיג שוין ווייטער צו דעם בוסלעכזיין רעאליזירען פון די דרינגענסטע געזונד-שוץ-בעדערפענישען, געפינט די הויפט-פערוואלטונג פון „טאָז" פאר נויטיג אונטערצושטרייכען, דאָס אלע זיינע בעמיהונגען וועלען קענען האָבען ערפאלג, ווען אין דער פערווירקליכונג פון די געזונד-שוץ-פראָבלעמען וועט נעהמען אנטייל די גאנצע יודישע בעפעלקערונג און ווען אין דער פולער מאָס מאַ-ראליש און מאטעריעל שטיצען די טעטיגקייט פון „טאָז" אויף דעם געזונד-שוץ-געביט.

די פערווירקליכונג פון די ברענענסטע געזונד-שוץ-בעדערפענישען איז אנ'אויפגאבע פון דעם גאנ-צען יודישען כלל און עס איז דער הייליגסטער חוב פון יעדען, סיי ארעם און רייך, סיי יונג און אלט, צו שטיצען די געזונד-שוץ-טעטיגקייט, וועל-כע איז דער יסוד פון אונזער נאציאָנאלער אויפ-לעבונג.

אין שיין פון די פערספעקטיווען פאר'ן יודי-שען פיזישען אויפבוי, וועלכע האָבען זיך געשאפען נאָכ'ן דאָקטוירים-צוזאמענפאהר, רופט דער „טאָז" די גאנצע יודישע בעפעלקערונג אין פוילען אנטיילצו-נעהמען אין דער דאָזיגער הומאניטאר-קולטורעלער ארבייט פאר'ן וואוילשטאנד פון די נויט-בעדערפ-טיגע און פאר א בעסערער פיזישער צוקונפט פון דעם גאנצען פאלק.

הויפט-פערוואלטונג פון „טאָז".

„יזכור"

די גרעסטע טראַגעדיע פון יודישען לעבען

קירצליך אין קינא „CORSO" פרעמיערע

אזא עהנליכער פאל האָט אויך נעטראָפען מיט'ן קעלצער סוחר דעם 54-יעהריגען ה' מאיער טשיק, וועלכער זיצענדיג ביים סוחר ה' סאלניק אויף ווסכאָדניא 49, האָט ער פלוצלונג בעקומען א הארצשלאג און תיכף געשטאָרבען.

מיט ביידע לויות בעשעפטינט זיך „חסד של אמת".

א שרפה איז א ליכט-פאבריק אויף פאָדזשעטשנע 6.

(—) נעכטען ארום 11 אין אָוונד איז פון אנ'אונבעוואוסטער סיבה אויסגעבראָכען א שרפה אין דער ליכט-פאבריק פון גרוך הייל, וואָס גע-פינט זיך אויף פאָדזשעטשנע 6

צום פייער זענען באלד אָנגעקומען די 2-טע און 1-טע פייערלעשער-אָפּטיילונגען, וועלכע האָ-בען קודם כל פערהיטען, אז דאס פייער זאָל נישט ארומנעהמען די גאנצע הילצערנע געביידע.

נאָך א האלבע שעה ארבייט פון די פייער-לעשער, איז דאס פייער פערלאשען געוואָרען. דער שאָדען איז נישט קיין גרויסער.

א גנבה ביי א פויער.

(2) נעכטען ביי נאכט איז אין דאָרף גאל-קובעק אויסגעפיהרט געוואָרען א דרייסטע גרויסע גנבה ביים אָרטיגען לאנד-בעזיצער ה' טעאָדאָר ניק.

פון געריכט.

פאַר וואַרפען אַ שטיין.

(2) אין דאָרף דאָמבראָווא, כאָינער גמינע האָט זיך דער 19-יעהריגער הערבערט שיטץ צו-זאמען מיט זיין קאָלעגע יוזעף געפערט געשפילט אויף זיין פאָטער'ס הויף, פייפענדיג און שיטענדיג קערנער אויף די פליהענדיגע טויבען, וועלכע האָ-בען געהערט צו זיין שכן באַיילא.

בעת די טויבען, דערזעהענדיג די קערנער, האָבען גיוואָלט זיך אראָפּלאזען אויף שיטץ'ס הויף, האָט באַיילא הערבערט'ן געוואָרפען א שטיין, פון וועלכען ער איז באלד געפאלען אין חלשות, בע-גיסענדיג זיך מיט בלוט.

די געריכטס-דערצטליכע אינטערזוכינג האָט פעסטגעשטעלט, אז די וואונד איז געוועזען זעהר א שווערע, וועלכע האָט בעדראָהט דאס לעבען פונ'ם 19 יעהריגען שיטץ.

נעכטען איז פארגעקומען דער משפט איבער באַיילא'ן אין הינגער קרייז-געריכט, וואו באַיילא איז פער'משפט געוואָרען אויף אנדערהאלבען יאָהר שווערע טורמע.

אויפ'ן סמך פון דער אמנעסטיע איז איהם געשענקט געוואָרען א דריטעל פון דער שטראָף.

קינא „וואָדעוויל".

(—) ווי מיר דערוויסען זיך, עפענט דער בע-קאנטער, ענערגישער קינא-דירעקטאָר ה' סטאַ-ביעסקי א נייעם קינא-טעאטער אין אונזער שטאָט א. נ. „וואָדעוויל", וועלכער וועט אנהויבען שפי-לען, אין אָנהויב פון ווינטער-סעזאָן אין דער נע-בן פון געוועזענעם קינא-טעאטער „גאָוואָשטשי", וועלכע איז געוואָרען רעמאָנטירט.

פון יודישען טעאטער.

היינט ווערט נעשפילט, צום ערשטען מאָל אין לאָדז מיט דער בעטייליגונג פונ'ם אמעריקאנער סטאר בעני אדלער די בעקאנטע דראמע אין 4 אקטען „דער ווילדער מענש" פון י. נאָרדאָן.

אין דער דערמאָהנטער דראמע שפילט ה' אדלער אין דער הויפטראָל אלם למך.

יודיש טעאטער אין זאל פילהאַרמאָניע, נאַרוטאָוויטשאַ 20

גאַסטראָלען פון דעם אמעריקאַנער סטאַר בעני אדלער

אויך נעמט אנטייל די בעקאַנטע אַרטיסטקע פון ווארשעווער טעאטער פרוי שושנה

היינט דינסטאָג, דעם 24-טען יולי, 9 אין אָוונד — נייע אויפפיהרונג!

בעני אדלער צום 1-טען מאָל אין לאָדז אַלס

ווילדער מענש

מעלאָדראַמע אין 4 אַקטען מיט געזאַנג פון גאָרדין.

הויפט-ראָל „למך" — ב. אדלער.

אַלע פיעסען זענען רעזשיסירט פון בעני אדלער. אימפרעסאַריאָ: סאָלאָמאָן קוסמין.

מוזיקאַל. לייטונג: ל. זעלמאַן. אדמינ.: א. בעזמאַן. פיהנע-לייטער: מאַבאָראָווסקי.

בילעטען אויף אַלע פאָרשטעלונגען צו בעקומען אין פילהאַרמאָניע-קאַסע.

די לעצטע וואָכען פון ניקאָלאַי׳ס לעבען

איינצעלהייטען, וועלכע זענען אינטערעסאַנטער ווי דאָס, וואָס איז פאַרגעקומען מיט׳ן פראַנצויזישען קעניג לואי דער 16-טער און דער קעניגין מאַריאַ אַנטואַנעט איידער מען האָט זיי געפיהרט צו דער גילאָטינע.

די ערינערונגען זענען געשריבען פון דעם באָלשעוויסטישען קאָמענדאַנט, וועלכער האָט בעוואַכט ניקאָלאַי׳ען און זיין פאַמיליע

אַלעקסאַנדער אַוורעיעוו האָט זעהר אַ סך אינטערעסאַנטעס צו דערצעהלען, ווייל ער איז דריי סאָנאַטען צייט געווען דער באָלשעוויסטישער קאָמענדאַנט פון דעם איפּאַטיעוו־פּאַלאַץ, וואו די גאַנצע צאַרסקע פאַמיליע איז ביינאַכט פערמשפט געוואָרען צום טויט און גלייך דערשאָסען געוואָרען.

פון דעם אופן ווי אַזוי אַוורעיעוו אַליין שרייבט וועגען דער ראָליע, וואָס ער האָט געשפּילט אין דעם שיקזאַל פון דער ראָמאַנאָוו־דינאַסטיע אין די לעצטע טעג, קען מען לייכט זעהען, אַז ער איז פון דעם מין פאַנאַטיקער, וועלכע קענען זיך נישט בעציהען טאָלעראַנט צו זאַ מענשען, וואָס איז נישט פון זייער קרייז. אַליין אַנ׳אַרבייטער, אַנ׳אָרימער שלאָסער, וועלכער האָט אַלע זיינע יאָהרען געליטען הונגער, און נויט, איז זיין האַרץ שטענדיג געווען פול מיט שנאה און גאַל צו די רייכע, צו די הערשער; און ווען די באָלשעוויסטישע רעוואָלוציע האָט איהם אַרויסגערוקט צו ספּאָדער־גרונד און ער איז געוואָרען דער הערשער פון גאַנץ רוסלאַנד, האָט ער גענומען נקמה אויף זיין איינענעם שטייגער.

אינ׳ם יאָהר 1917, אין די רעוואָלוציאָנערע אָקטאָבער־טעג, איז ניקאָלאַי ראָמאַנאָוו, דער אַמאָליגער צאַר פון רוסלאַנד, געזעסען אין טאָבאָלסק צוזאַמען מיט זיין פאַמיליע. די צייטווייליגע רעגירונג האָט געהאַט בעשלאָסען פערשיקען די קייזערליכע פאַמיליע קיין סיביר, אין דער שטאָדט טאָבאָלסק.

די צייטווייליגע רעגירונג האָט קיין טאָבאָלסק אַוועקגעשיקט אַ קאָמיסאַר, דעם אַלטען בעקאַנטען רעוואָלוציאָנער פּאַנקראַטאָוו. און עס איז אינטערעסאַנט צו בעמערקען, אַז פּאַנקראַטאָוו איז געזעסען פערצעהן יאָהר אין שליסעלבורגער פעסטונג — לויט׳ן ווילען און בעפעהל פון צאַר ניקאָלאַי. מען האָט געקענט ערוואַרטען אַ פיינדליכע בעציהונג פון איהם צו ניקאָלאַיע׳ן. דאָס וואָלט געווען נאַטירליך. האָט זיך אָבער אַלץ אויסגעלאָזט קאַפּויר. דער אַלטער רעוואָלוציאָנער איז געוואָרען שטאַרק בעפריינדעט מיט ניקאָלאַי׳ן.

בעזעצט האָט מען דעם צאַר אינ׳ם פריהערדיגען גובערנאַטאָר־הויז. דאָס איז געווען אַ צוויישטאָקיגע שטיינערנע געביידע פון אַכצעהן צימערן, אַ דריטער שטאָק איז געווען האַלב פערגראָבען אין דער ערד. דאָרט האָט מען איינגעאָרדענט קיכען, קאַמערן.

דאָס גאַנצע „מלוכה׳לע“ איז געווען אַרומגעצוימט מיט אַ הילצערנעם פּלויט. אין אַלע פיער ווינקעלעך און אויך ביים אַריינגאַנג איז געשטאַנען די וואַך.

דאָס הויז איז געווען מעבלירט מיט גרויס לוקסוס: געבליבען איז דאָס מעבעל פון׳ם גובערנאַטאָר און דערצו האָט מען פון צאַרסקאָיע סעלאָ אַריבערגעשלעפּט נישט ווייניג חפצים פון ראָמאַנאָוו׳ס רייכטימער.

אַלעקסאַנדער אַוורעיעוו

—:o:—

ניקאָלאַי האָט אויך געהאַט פערבינדונגען מיט דער דרויסענדיגער וועלט. ער און זיין פאַמיליע פלעגען געהען אין דער אָרטיגער קירכע תפילה טון, נאָהענט צו ניקאָלאַי׳ן איז געווען דער אָרטיגער שוואַרץ־מאה׳דיגער גלח אַלעקסעי, וועלכער האָט געפּראַוועט תפילות פאַר דעם געוועזענעם צאַר און זיין פאַמיליע.

נאָכ׳ן זיבעטען צוזאַמענפאָהר פון דער פּאַרטיי, אין מערץ 1918, האָט דער אוראַלער קאָמיטעט פון דער קאָמוניסטישער פּאַרטיי גענומען בעטראַכטען, וואָס עס דאַרף געטון ווערען, כדי בעסער צו בעוואַכען די ראָמאַנאָוו׳ס.

אין גאַנץ רוסלאַנד איז די מאַכט געווען אין נייע הענד; אין טאָבאָלסק איז נאָך אַלץ געבליבען ביים אַלטען. עס האָט געאַרבייט דער שטאָדט־מוניציפּאַליטעט און אַנדערע פריהערדיגע אָרגאַנען.

פון דער אַנדערער זייט האָבען זיך געמערקט סמנים, אַז די מאָנאַרכיסטען זאַמלען קרעפטען אַרום טאָבאָלסק און טראַכטען וועגען דעם צאַר׳ס בעפרייאונג. זייער פּלאַן איז געווען אַנ׳איינפאַכער: ווי נאָר עס וועט זיך עפענען דער טייך אירטיש, אויף וועלכען טאָבאָלסק שטעהט, און דער טייך אָב, אין וועלכען אירטיש גיסט זיך אַריין, פאַלען זיי אָן אויף דער קייזערליכער וואַך און שלעפּען אַריבער די ראָמאַנאָוו׳ס איבער אירטיש און אָב קיין אויסלאַנד.

מעהר פון אַלעמען האָט געאַרבייט, צוגרייטענדיג אַלץ — ראַספּוטינ׳ס איידעם סאָלאָוויאָוו. ער איז געווען דער פריילין ווירובאָוואַ׳ס פערטרויטער מענש. זי האָט איהם פערשאַפט מיטלען און געגעבען אינסטרוקציעס.

דער אוראַלער סאָוועט און פּאַרטיי־קאָמיטעט האָבען בעשלאָסען נישט צו וואַרטען ביז די מאָנאַרכיסטען וועלען זיך פערשטאַרקען, וויכטיגער פון אַלץ איז געווען צו האָבען אין טאָבאָלסק אייגענע מענשען, אויף וועלכע מען קען זיך פערלאָזען. דער סאָוועט און פּאַרטיי־קאָמיטעט האָבען מאָביליזירט זעכצען אַרבייטער־מעטאַליסטען פון די זלאָקאַטאָווער זאַוואָדען און געהייסען זיי באַלד אָפּפאָהרען קיין טאָבאָלסק.

אין טאָבאָלסק זענען די זלאָקאַטאָווער אָנגעקומען דעם זעכצענטען מערץ, 1918. ווי האָבען זיך בעגעגענט אין טאָבאָלסק מיט די פריש־אָנגעקומענע בעקאַנטע אוראַלער קאָמוניסטען, פּאַוועל כאָכריאַקאָוו און נאַטאַשאַ נאומאָווא.

דער אָנפיהרער איז געווען פּאַוועל כאָכריאַקאָוו. פערפאָהרען זענען די אוראַלער אין טאָבאָלסק אין געהיים, איינציגוויז. אייניגע האָבען געשפּילט די ראָלע פון ברויט־הענדלער; אַנדערע האָבען זיך פערשריבען אַלס אַרבייטסלאָזע, וואָס זוכען אַרבייט. די גרופּע איז שפּעטער געווען אַ געהיימע, אַ קאָנספּיראַטיווע.

אַזוי ווי עס זענען אַרומגעגאַנגען קלאַנגען, אַז ניקאָלאַי איז שוין לאַנג אַנטלאָפען, האָט די גרופּע גענומען זיך זוכען איבערצייגען, צי איז דאָס אַזוי, מיר האָבען זיך איבערצייגט, אַז די קלאַנגען זענען גאָרנישט ווערט. אַ פּאָר מאָל האָט זיך ניקאָלאַי בעוויזען ביים פענסטער, עפּעס ווי ער וואָלט וועלען בערוהיגען די צוהיצטע קעפּ.

די גרופּע איז דערגאַנגען, אַז די אַרבייטער אין טאָבאָלסק זענען געשטימט באָלשעוויסטיש. איין אויסנאַהם, אָבער זעהר וויכטיגער, איז געווען די מאַנשאַפט און אַרבייטער פון דער שיף „מאַריאַ“ וואָס האָט געווינטערט אין טאָבאָלסק. די מאַטראָסען און אַרבייטער פון „מאַריאַ“ זענען געשטימט געגען אונז. שפּעטער האָבען מיר זיך דערוואוסט, אַז די דאָזיגע „מאַריאַ“ האָט דאָס געדאַרפט ניקאָלאַי׳ן אַריבערפיהרען בשלום קיין אויסלאַנד.

אונזערע מענשען האָבען גענומען סיסטעמאַטיש אַרויסשפּיאָנירען דעם געוועזענעם צאַר און אַלע זייניגע; זיי האָבען זיך געדרעהט אַרום פּאַלאַץ, געזוכט געלעגענהייטען אַריינדרינגען אינ׳ם הויז, געפיהרט שמועסען מיט דער וואַך. און דריי פערטעל איז די וואַך געווען אָפּגעקויפט פון די מאָנאַרכיסטען; עס איז געווען נישט פערשטענדליך: ווי קומען זיי צו שכור׳ן, הוליען, פיהרען לינקע ליבעס, נישט בעקומענדיג קיין געהאַלט גאַנצע צוויי־דריי חדשים? הייסט עס, זיי זענען אונטערגעקויפט. מיר האָבען צוביסלעך אַגיטירט צווישען די יעניגע, וואָס זענען געווען אומצופרידען. עס זענען אויך געווען אַזעלכע. זיי האָבען געוואָלט פּשוט געהן אַהיים. זיי איז נמאס געוואָרען צו זיצען ערגיץ אין טאָבאָלסק מיט׳ן ביקס אין האַנד. אַפילו צווישען די אונטערגעקויפטע האָבען זיך געהערט קולות: „גענוג, אַהיים!“.

די מאָנאַרכיסטען האָבען בעמערקט, אַז עפּיס רוהרט זיך. זיי האָבען גענומען אונז אויסשפּיאָנירען. מיר זענען געוואָרען פאָרזיכטיגער. מען האָט אונז איבערגעגעבען, אַז די מאָנאַרכיסטען זענען אונרוהיג, איילען זיך, ווילען נישט וואַרטען, ביז דאָס אייז פון טייך וועט ברעכען, עס איז געווען אַ סברה, אַז זיי וועלען פּרובען גאָר איינגיכען בעפרייען די ראָמאַנאָוו׳ס.

מיר האָבען וועגען דעם בעצייטענס טעלעגראַפירט דעם פּאַרטיי־קאָמיטעט קיין יעקאַטערינבורג. מיר האָבען נישט געוואוסט, ווי שטאַרק די מאָנאַרכיסטישע טאָבאָלער אָרגאַניזאַציע איז; מיר האָבען נאָר געוואוסט, אַז ראַספּוטינס איידעם — סאָלאָוויאָוו איז זעהר אַקטיוו. מיר האָבען געבעטען יעקאַטערינבורג צושיקען אונז נאָך 50—60 זיכערע מענשען.

כדי אָנצוזאָגען אַ שרעק אויף די שוואַרץ־מאה׳דיגע, האָבען מיר אַרויסגעלאָזט אַ קלאַנג, אַז

אַרום טאָבאָלסק דרעהע זיך אַרום איבער טויזענד קאָמוניסטען. געזעהן זענען מיר נישט מעהר ווי צוויי צעהנדליג.

אונזער „טריק“ האָט זיך איינגעגעבען. אונזערע צובלאָזענע „טויזענדער“ האָבען די קליינשטעטעלדיגע שרעקעריגע נשמות פונאַנדערגעבלאָזען אין צעהן טויזענדער און די שטאָדט איז געווען אין איין שרעק.

אין עטליכע טעג אַרום, נאָכדעם ווי אין טאָבאָלסק זענען אָנגעקומען די אוראַלער, האָבען זיך בעוויזען אין שטאָדט הונדערט און צוואַנציג אַרבייטער פון אָמסק מיט דעמיאַנאָוו׳ן אָן דער שפּיץ. די אַרבייטער האָבען זיך נישט בעהאַלטען; זיי זענען אַרומגעגאַנגען פראַנק און פריי. יעדער איינער האָט געזעהן, אַז אונזער מאַכט וואַקסט. און די אָנגעשראָקענע פאַנטאַזיע האָט זיך געטון איהרס און מיר האָבען זיך — און די צוהיצטע קעפּ — געפּרובירט און געמעהרט, ווי אויף הייוון.

די מאָנאַרכיסטען האָבען אָנגענומען זייערע מיטלען געגען אונז. זיי האָבען פערשטאַרקט די וואַך. געהאַלטען אַנ׳אויג אויף אונז טאָג און נאַכט.

אַ דאַנק די אוראַלער האָט דער שטאָדט־ראַט געביטען זיין פיזיאָנאָמיע. פאַר׳ן פאָרזיצענדען פון סאָוועט האָט מען אויסגעקליבען פּאַוועל כאָכריאַקאָוו׳ן; זאַסלאַווסקי און אויך אַוורעיעוו זענען געוואָרען מיטגלידער פון סאָוועט. אַלע דריי אוראַלער.

דער נייער סאָוועט האָט בעשלאָסען נעהמען דאָס צאַרישע געפענגניש אין זייערע הענד און אונטער זיין קאָנטראָל. פּאַוועל כאָכריאַקאָוו איז פערזענליך געקומען זעהען, צי איז דער אַמאָליגער צאַר ווירקליך פערשפּאַרט אינ׳ם גובערנאַטאָר־הויז.

דער פריהלינג האָט זיך שוין געפיהלט אין דער לופטען, די וועגען זענען ערגער געוואָרען און קיינער האָט נישט געקענט זאָגען, וואָס פאַר אַ סיורפּריזען דער מאָרגענדיגער טאָג האָט געקענט ברענגען. מיר האָבען בעשלאָסען שיקען עמיצען פון אונז קיין יעקאַטערינבורג ער זאָל פערזענליך זיך דורכרעדען מיט די חברים. געשיקט האָט מען מיך. איך האָב בעשלאָסען צו פאָהרען קיין טיומען און פון דאָרטען קיין יעקאַטערינבורג.

(ווייטערס מאָרגען)

אַכטונג, לעטניקעס
ווישניאָווא־גוראַ און קראַשעוו!
— דעם —
„נייעם פאָלקסבלאַט“
בעקומט איהר יעדען פריהמאָרגען פון 8 זייגער אין דער ווילע בענדיטאָוויטש נעבען יאַניצקי פעלדשער ביים צייטונגס פערקויפער ט. יאַמניק. איך טראָג אויך אָפּ אַ היים.

דער זעלבער ים.

נאָך אַנדערע שיפען און אַנדערע יודען.

די איבערקעהרעניש אינ׳ם לעבען פון די יודישע אימיגראַנטען אין אַמעריקאַ

(סוף *).

אַ פּאָר שיף־סקיצען זענען מיר געווען כאַראַקטעריסטיש.

אַ מוטער פיהרט אַ טאָכטער קיין פּאַריז. די טאָכטער האָט קינסטלערישע אַמביציעס, און אפשר, נאָר קאַפּריזען. זי גיט זיך אָן פאַר אַ מאַלערין. אין פּאַריז וועט זי אוראי וואוינען אין „לאַטיינישען קוואַרטאַל“; זיך אוראי חבר׳ן מיט אַרטיסטען, קאַפּריזנע אַזוי ווי זי; און דאָס, מסתמא וועט שוין שטילען איהרע קינסטלערישע בענקשאַפטען... אין געזעלשאַפט רעדען זיי ביידע, מוטער און טאָכטער, אַ גוטען אינטעליגענטע ענגליש. צווישען זיך רעדען זיי אַ גוטע אינטעליגענטע רוסיש. די טאָכטער איז אַ געבוירענע אין אַמעריקאַ, אָבער די הויז־שפּראַך איז אימער רוסיש. אַ טאָכטער שוין ווייט אין די צוואַנציגער יאָהרען, און די מוטער איז נאָך אויך יונג. ביידע אין איין הויך. ביידע מיט לייכטע פיגורען, שלאַנק, בויגיג, צאַפּעלדיג... אַ יונגערמאַן האָט זיך אַרום ביידע בעוויזען און צווישען מוטער און טאָכטער איז געוואָרען אַ מלחמה, וועמעס שיף־חבר דער יונגערמאַן דאַרף זיין. די מוטער איז קלוגער פון דער טאָכטער, דערצעהלט זי דעם יונגערמאַן מיט אַ כלומרשטען אָפּלאַכען פון זיך אַליין, אַז זי האָט אַמאָל אָנגעבאָטען איהר טאָכטער צו קויפען די שענסטע מתנה פאַר דעם העכסטען פּרייז געלד, אַבי זי זאָל איהר נישט רופען: „מאַמע“ אין דער געזעלשאַפט פון יונגעלייט... צוערשט האָט די טאָכטער געמיינט, אַז די מוטער האָט זיך עקסטראַ אַרויסגעשטעלט פאַר יונג, כדי עס זאָל דעם יונגערמאַן זיין אַנ׳אָנצוהערעניש, אַז זי, די טאָכטער, איז אַוודאי יונג. אָבער שפּעטער האָט זיך די טאָכטער געכאַפּט, אַז ערשט מיט דעם האָט די מוטער דעם יונגערמאַן אָנגעוואונקען אויף זיך אַליין, אַז אויך זי איז נאָך גאָר און גוט „צום האָבען“, אַ ביסעל צו ראָמאַנסירען; און זי, די טאָכטער האָט זיך שוין גענומען „קלאָגען“ פאַר׳ן יונגערמאַן, וואָס די מוטער האַלט איהר נאָך פאַר אַ קינד... אין דעם פערשטעהט זיך, איז אויך געווען אַ „טריק“. די טאָכטער האָט זיך געוואָלט אַרויסשטעלען פאַר „אַלט“, כדי דער יונגערמאַן זאָל איהר אָנהויבען מאַכען קאָמפּלימענטען, אַז זי איז נאָר יונג...

דער ים האָט דאָ פערכאַפּט אַ זעלטענע סקיצע. און נאָך איינס:

אַ מאַן שוין געווים ווייט אין די פערציגער יאָהרען, און אפשר שוין טאַקע פופציג, פאָהרט מיט זיין פרוי בעקוקען אייראָפּאַ. ער איז אַנ׳אימיגראַנט; זי אַ געבוירענע אַמעריקאַנערין. זיי פאָהרען רייך. זיין אויסזעהן איז יודיש־אינטעליגענט, אַ פערמאַגערט פנים, אַ הויכער שטערן, ברילען — אָבער בליצענדע אויגען אונטער זיי. אַזעלכע פנים׳ער געדענקט זיך מיר פון ישיבות. כ׳וואָלט געשוואוירען, אַז אין זיין אַלטער היים איז ער געווען אַ ישיבה־בחור. אין אַמעריקאַ אוראי שטודירט און חתונה געהאַט רייך. און וויבאַלד רייך און מיט אַנ׳אַמעריקאַנער פרוי, מוז ער זיך בעטייליגען אין אַלע בעלער אויף דער שיף, און נעהמען זיין פרוי צום טאַנצען אַפילו אין מיטען עסען, ווען טאַנץ־מוזיק שפּילט צווישען איין שפּייז און צווייטען. ער האָט אימער געטאַנצט מיט עפּעס אַ הידרעווילען, ווי דאָס וואָלט איהם געווען אַ לאַסט. דערפאַר, אָבער, ביים שפּילען מיט וועמען אין שאַך אין גרויסען אונטערהאַלטונגס־זאַל פון דער שיף האָט ער אַרויסגעוויזען טיפזיניגקייט, לעבעדיגקייט. טראַכטען, קאָפּ־אַרבייט, איז זיין וועלט. די פרוי האָט אָבער נישט געוואָלט, ער זאָל שפּילען אין שאַך. איהר האָט געצויגען צו לייכטע אונטערהאַלטונגען: טאַנצען, טרינקען וואָס געשמאַקערס, קאָרטען־שפּיל.

צוויי וועלטעלעך...

איצט אַנ׳אַנדער סאָרט סקיצען:

אַ גאַנצע פאַמיליע פאָהרט: אַ פאָטער, אַ מוטער, אַ זוהן, אַ שנור, און אַ טאָכטער אַ נישט־פערהייראַטע. אין אַמעריקאַ זענען זיי פון דער אימיגראַנטען־וועלטעל. בלויז די שנור און די נישט־פערהייראַטע טאָכטער זענען אַמעריקאַנער געבוירענע. טאָכטער און די שנור זענען נאָר פעראינטערעסירט אין פּאַריז; ס׳ווילט זיך זיי זעהען פּאַריז. פאָטער און מוטער און אויך דער זוהן פאָהרען, אָבער, הויפּטזעכליך אָנקוקען די שטעטעל, פון וואַנען זיי זענען נאָך אַמעריקאַ געקומען. פאַרהאַן נאָך דאָרטען אַ פּאָר אָרימע קרובים; אָבער דאָס איז נישט אַלץ. פאָטער און מוטער ווילען זעהן דעם אָרט, וואו זיי האָבען זייערע ערשטען האַלבען יאָהר אָפּגעלעבט. דער זוהן וויל זעהען דעם שטעטעלשען טייכעל, אין וועלכען ער האָט זיך אַלס יונגעל געלערנט שווימען. דער פאָטער האָט צו מיר גערעדט וועגען דער קלויז, אין וועלכען ער פלעגט לערנען אַ פּרק משניות מיט אַ גאַנצער עדה יודען. ער האָט דערביי געשמייכעלט, אָבער אין זיין שמייכעל איז געווען אַ בענקשאַפט; אויך אַ יום־טוב׳דיגקייט, וואָס אָט־אָט וועט די בענקשאַפט זיינע ווערען בעפרידיגט — זיין בענקשאַפט נאָך אַמאָל צו זיין אין דער אַלטער היימישער שטעטעל...

אַנקוקען זיי אַמאָל פאָהרט אויך אַ שוה־אַרבייטער פון אַ שטעטעל אין מאַסאַטשוזעטס. ער פאָהרט מיט דער צווייטער קלאַס. ער האָט געשפּאָרט געלד און געשפּאָרט צו קענען זיין חלום ווען־עס־איז אויס־חלומ׳ען. אַכטצעהן יאָהר איז ער אין אַמעריקאַ, און אין די אַכטצעהן יאָהר האָט ער זיך אַרומגעטראָגען מיט אַ בילד אין זכרון — אַ בילד, ווי ער האָט אַמאָל „נישט געלאָזען לייענען“ אינ׳ם בית־המדרש פון זיין שטעטעל. נישט געלאָזען די ספר־תורה אַרויסנעהמען, עטליכע שטאָט־בעלי־בתים האָבען זיין פאָטער געקריוודעט, און ס׳איז נישט געווען וואו צו קריגען גערעכטיגקייט. ער איז נאָך דאַן אַ יונגער בחור׳ל, אָבער מיט אַ סך מוט, און ער האָט זיך פאַר זיין פאָטער איינגעשטעלט און מיט׳ן „נישט לאָזען לייענען“ דורכגעפיהרט אַ פּראָטעסט־דעמאָנסטראַציע“...

כ׳האָב זיי אַלעמען ליב געקראָגען, די, וועלכע פאָהרען אויף די קברים פון זייערע יונגע טעג. איך האָב אַזעלכע אָנגעצעהלט אויף דער שיף צוועלף פּאַסאַזשירען. איך קוק אויף זיי כסדר. זיי זענען אַ טייל פון מיר. זיי האָבען אַזאַ בענקשאַפט, ווי איך — כאָטש יעדער מיט אַנ׳אַנדער וועלטעל אין האַרצען, יעדער אויך מיט אַנ׳ אַנדער סאָרט אַמעריקאַ הינטער זיך...

—

ווען די שיף טרובעט זיך פונאַנדער, און דאָס טרובען צוטראָגט זיך מיט׳ן ווינט איבער כוואַליעס און כוואַליעס, וואַסער און וואַסער, הימעל און וואַסער, וואַסער און הימעל — ווי די האַרץ מיינע וואַרפט זיך דאַן!

פינף־און־צוואַנציג יאָהר נאָכאַנאַנד האָב איך געהערט שיפען טרובענען; סיי ביי די ברעגען פון אַטלאַנטיק, סיי ביי די ברעגען פון פּאַסיפיק. וואו נאָר אַ ווינקעל אין אַמעריקאַ, בין איך אין די פינף־און־צוואַנציג יאָהר געווען; און וואו נאָר עס איז אַ ים־ברעג, האָב איך פון דאָרטען געהערט שיפען טרובענען. און זיי האָבען מיך אַלע גערופען, געצויגען, די האַרץ מיינע מיט אַנ׳אומעט, אַ ציהענדע בענקשאַפט אָנגעפילט — אַ בענקשאַפט צו זיין ווידער אויפ׳ן ים, ווידער אויף דעם אַמאָליגער רייזע־וועג, געהן צוריק צום שטאַם, פון וועלכען איך בין געקומען צוריק צו מיין שטעטעל, צוריק צו מיין היים. פינף־און־צוואַנציג יאָהר אַלזאָ, האָבען שיפען מיך גערופען, ווילט זיך מיר איצט, ווען מיין שיף טרובעט זיך פונאַנדער, אַריינשרייען אין טרובענען —

איך האָב אייך נעפאָלגט, שיפען פון אַלע ימים... איך געה נאָך אייער רוף, איך געה נאָך אייער קול... נעהמט־זשע צו הילף אַלע ווינטען און אַלע שטורעמס, און פיהרט מיך שנעלער, פיהרט מיך גיכער...

און מיין שיף פאָלגט מיך. זי פיהרט מיך שנעל. אָט־באַלד וועל איך זיין אין מיין אַלטער היים; אָט־באַלד, אָט־באַלד...

און וועל איך טאַקי אָט־באַלד זעהען יענע קליינע שטילע געסלעך, יענע שטיל־פערחלומ׳טע שטיבלעך, די שטיבעל פון מיינע אייגענע יונגע טעג, די שטיבעל, וואו איך בין געבוירען געוואָרען, מיין מאַמעס פנים, אויג צו אויג?..

און ווי ערוואַרטעט זי מיך, מיין מאַמע?..

וואָס טוט זיך אין איהר נשמה?..

איך בין ווי אין אַ חלום, אַ חלום... און ווי דאָס האַרץ שפּרינגט אין מיר!

*) זעה „נייער פאָלקסבלאַט“ נומער 171.

לעמבערגער פרוי וויל דערשטעכן איהר מאַן און הרג'ענען איהרע צוויי קינדער.

פון לעמבערג שרייבט מען:

מיט אַ ערך פון אַ דרייסיג יאָהר צוריק, ווען פרוי ר. זשולקאָווסקא גאָס 32 איז נאָך געווען אַ 12–13 יאָהריג מיידעלע האָט זי זיך איבערגעשראָקען. אַ ווילדער הונד האָט זי איבערגעשראָקען.

אָט דאָס דאָזיגע געשעהעניש האָט אָנגעהויבען ווירקען אויפ'ן גייסטיגען צושטאַנד פון דעם קינד, דאָס מיידעלע איז געוואָרען אַביסעל נישט נאָרמאַל. טאַטע-מאַמע האָבען געטון כל מיני התפעלות, זיי האָבען אָנגעווענדעט כל מיני מיטלען צו דערהאַלטען דעם געזונד צושטאַנד פון זייער קינד און דאָס איז זיי טאַקע אין אַ גאַר גרויסען מאָס געלונגען. מיט הילף פון דאָקטוירים איז דאָס מיידעל אויפגעוואַקסען געזונד און שעהן. די דאָקטוירים האָבען אָבער אָנגעזאָגט די עלטערען פון קינד, אַז אויפרעגען טאָר מען עס נישט.

געזונד איז זי טאַקע געווען, אָבער פון צייט צו צייט האָט מען ביי איהר בעמערקט נערוועזע סמנים. זי האָט זיך זעהר לייכט אויפגערעגט, איהרע עלטער'ען, וויסענדיג, אַז זייער קינד ליידט זייט דעם אומגליקליכען איבערשרעקען זיך מאַנכמאָל פון נערוועזע אַטאַקעס, האָבען פערהיטען זייער טאָכטער פון יעדער אויפרעגונג.

דאָס מיידעל איז אויסגעוואַקסען, עס איז געוואָרען אַ כלה מיידעל און מען האָט אָנגעהויבען זוכען חתנים. מען האָט זי חתונה געמאַכט מיט ה' ר., מיט וועמען זי האָט שוין היינט צוויי קינדער. דער מאַן איז איהר אָבער קיינמאָל נישט געפעלען און דערפאַר פלעגען אין שטוב אָפט פאָרקומען מחלוקת'ן. אַ מאַן איז נישט קיין טאַטע און ער האָט נישט געוואָלט ליידען פון זיין קאַפּריזנער פרוי.

די געשעפטען פון די ר.'ס זענען אויך נישט געווען איבעריג פויגעלדיגע און אין קיין צרות אין שלום-בית האָט נישט געמאַנגעלט. אַלס פועל יוצא פון דעם אַלעמען האָט זיך אין פרוי ר. דערוועקט איהר אַלט מיחוש. זי האָט אָנגעהויבען ארומצוגעהען אומעטיג און ענדליך אויך צו בעווייזען נישט נאָרמאַלע בעוועגונגען. דער מאַן האָט תיכף פערשטאַנען, אַז זיין פרוי איז גייסטיג קראַנק און אַז מען מוז עפּיס זעהויבען טון, כדי זי צו ראַטעווען. ער איז אַוועק אומצלט אין לעמבערגער סאַנאַטאָריום כדי צו בעזאָרגען פאַר איהר אַ היילונג-אָרט. אָבער איידער ער האָט נאָך בעוויזען זיין פרוי אַהין אריבערצוברענגען איז אין דער היים פון דער משפחה ר. פאָרגעקומען אָט וואָס:

אהיימקומענדיג האָט דער מאַן פּלוצים בעמערקט, ווי זיין פרוי האָט גענומעןביידע איהרע קינדער און זיי געוואָלט אַרויסוואַרפען דורך דעם פענסטער אויף דער גאַס. דורך אַ גליקליכען צופאַל איז געלונגען 2 נפשות אָבצוהיטען פון אַ זיכערען טויט. ווען די משוגענע האָט דערזעהן, אַז עס איז איהר נישט געלונגען די קינדער אומצוברענגען, האָט זי געכאַפּט איהר ציהרונג מיט אַנדערע ווערט-זאַכען און זיי געוואָלט אַריינוואַרפען אין קלאָזעט. דאָס האָט אויך דער מאַן בעמערקט, ער איז איהר נאָכגעלאָפען און ביי איהר די ווערט-חפצים אַרויסגעריסען פון דער האַנד.

די קראַנקע פרוי האָט זיך דאַן געוואָרפען מיט אַ מעסער אין דער האַנד אויף איהר מאַן און איהם שווער פערוואונדעט.

דערזעהענדיג, אַז די אומגליקליכע פרוי איז נעבעך שווער קראַנק, האָט מען זי געמוזט אַוועקפיהרען אין שפּיטאָל פון גייסטיג קראַנקע קיין קולפּאַרקאָוו.

פרוי ר. געפינט זיך אין אַ זעהר שווערע לאַגע אין קולפּאַרק-ווער שפּיטאָל.

יורידישע עצות.

אין דער דאָזיגער אָפּטיילונג גיט די רעדאַקציע פון „נייעם פאָלקסבלאַט" ענטוואָרטען אויף יורידישע פראַגען, וואָס ווערען צוגעשיקט שריפטליך פון אונזערע לעזער.

קופּאָן.

יורידישע אָפּטיילונג

פון „נייעם פאָלקסבלאַט".

בײַם דערלאַנגען אַנ'אָנפראַגע אויף אַ יורידישע עצה, דאַרף צוגעלײגט װערן דער קופּאָן [illegible] אויף אָנפראַגען אָהן קופּאָן, [illegible] נישט געגעבען װערן.

גילטיג דעם 24-טען יולי 1928

7755. וו. וויטענבערג פון מלינאַרסקא 20.

די פליכט פון הויזווירט צו רעמאָנטירען אַ פערדינגענעם לאָקאַל איז נישט אָפּהענגיג פון הויך פון פּראָצענט-פוס, לויט וועלכען דער לאָקאַטאָר צאָהלט דירה.

אויב דאַרפען מאַכען קליינע רעפּעראַציעס, מוז עס טון דער לאָקאַטאָר, אויב דאַרף מען דורכפיהרען נייע גרעסערע אַרבייטען, איז עס מחויב צו טון דער הויזווירט אויף זיין חשבון.

7756. לייזעראָוויטש

אַ שטראָף אויף 2 חדשים אַרעסט איז גענצליך געשאָנקען געוואָרען.

די שטראָף וועט פאַר אייך קיין שטערונג נישט זיין צו בעקומען אַזוי גערופענע צייגניש וועגען מאָראַליטעט.

צוליב דער אַמנעסטיע ווערט אין גאַנצען די שטראָף פערגעסען און ממילא קאָנען נישט אָנגעוואָנדען ווערען די פאָלגען פון אַ צוויעשעניע פון דער שטראָף ביים בעגעהן ווייטעראַמאָל אַ פערברעכען אין משך פון פּרעקלוזיע-טערמין.

7757. אַ פּראַגער

אָהן דער הסכמה פון הויזווירט קאָנט איהר אייער ברודער די פערנומענע וואוינונג נישט אָפּטרעטען, סיידען דאָס געריכט – קאָנסטיטוציאָנעל דער אורזשאָנד ראָזיעמטשי וועט דאָס אייך ערלויבען.

7758. מ. פּ.

ס'וואָלט כדאי געווען צו וויסען קודם כל ווען די זאַיענטשאַ פון די קוילען איז פאָרגעקומען, ווייל גאַנץ מעגליך, אַז נאָך פאַרן 3 מאַי ד. י. ווי באַלד אַזוי איז די שטראָף אויפ'ן כמך פון דער אַמנעסטיע אייך געוואָרען אינגאַנצען געשענקט. איז ערגסטען פאַל דראָהט ביז 4 וואָכען אַרעסט – סיידען איהר קאָנט מיט עדות אָדער דאָקומענטען בעווייזען, אַז דער זעלבער סכום קוילען איז געוואָרען סעקוועסטרירט.

7759. T. Z. פון פּיעטריקאָווער 25.

7760. י. מ. פּ.

7761. Sz. B.

7762. אַ לעזער פון נאַרוטאָוויטש 19.

7763 אַ קליינהענדלער.

וועגען אייערע ענינים ראַרפט איהר זיך פערשטענדיגען פערזענליך מיט אונזער יוריסט, טעגליך פון 3—4 מיטפערגנענדין די צייטונג.

7764 אַ שט. לעזער פון קאָנסטאַנטינער 150.

אויף די שטראָפען פאַר פאַלש שווערען איז די אַמנעסטיע חל.

אויב מען האָט אייך פערמשפט אויף 6 חדשים, ווערט אייך אויפ'ן סמך פון דער אַמנעסטיע געשאָנקען 3 חדשים.

7765. דעמזעלבען.

אויף סקאַרבאָווא פערברעכענס איז די אַמנעסטיע נישט חל.

7766. מ. י. פון זגערזש.

אויף שמוגלען איז די אַמנעסטיע נישט חל.

7767. ש. לעווקאָוויטש.

די שטראָף פאַר אויסמישען ריכטיגע פּוטער מיט קאַקאָס ווערט אויפ'ן סמך פון דער אַמנעסטיע געשאָנקען דאַגעגען די אַנאַליז-קאָסטען וועט איהר מוזען בעצאָהלען.

7768 אַ געטרייער לעזער פון זגערזשער גאַס.

די אַמנעסטיע ווערט אָנגעוואָנדען לגבי די פערברעכענס, וועלכע זענען בעגאַנגען געוואָרען ביז'ן 3 מאַי 1928.

——:C:——

דאָס לעבען אין תל-אביב.

(ענדע פון דער 3-טער זייט).

ספרדישע יודען, באַלקאַן-לענדער, פיהלט זיך רחבות (אַרום די הייזער גערטנער), אָפּגעזונדערטקייט און פערבעהאַלטענער יחוס. דאָס זעלבע איז אין די קוואַרטאַלען פון די קאַווקאַזער און גרוזישע יודען.

אָבער תל-אביב האָט אַ צענטר, וועלכער איז הויך, זוניג און ברייט אָפען צו די בערגיגע האָריזאָנטען און צו דער בלאָהקייט פון ווייט אויסגעשפרייטען ים. מיר דוכט, אַז דאָס כאַראַקטעריסטישע פאַר תל-אביב איז די פרייקייט און גרעדעלרינקייט. די פרייקייט פיהלט זיך אין גאַנצען לעבען. עס דוכט זיך, אַז די לעצטע פאַר יאָהר האָבען אונז ניכטער געמאַכט. נישט אַלע, וועלכע קומען אין לאַנד, זענען אידעאַליסטען. עס פעהלען אויך אויך נישט צווישען אונז קיין אָפּפאַל און דאָך וועט איהר נישט פועל'ן ביי אַ תל-אביב'ער בירגער, ער זאָל זיך איינשליסען אין זיין הויז. אין די נעכט זענען טיר און פענסטער אָפען. טרעפט אָבער אַ גניבה, פערדראָסט מען זיך, מען איז פאָרזיכטיג אַ טאָג, צוויי, און ווידער פריי און אָפען. פרייקייט אין האַלטע זיך, אַזוי וויל איך זיך קליידען, אַזוי וויל איך לעבען, און נאָך האַלבער נאַכט, ווילט זיך מיר דורכגעהן די גאַס מיט אַ געזאַנג. די פרייקייט פיהלט זיך איבערהויפט ביים יונגען דור, צווישען די קינדער. נאָך גאָר יונג, ער בעזוכט נאָך די פאָלקס-שול. און ער איז שוין זעלבסטשטענדיג. ער לאָזט זיך שוין אַרויס אויף „טיולים" ער בעשליסט שוין צו וועלכע סקויטען ער זאָל געהערען. און ער לאָזט זיך שוין אַרויס אויף זיין צוויירעדלדיגען אויטאָ איבער תל-אביב'ער גאַסען. פרייקייט און אָהן-שרעקעדיגקייט. ער פערמעסט זיך מיט'ן ים אין שווימען, געהט און שפּאַצירט אָהן שרעק איבער ווייטע וועגען און וויל גאָר נישט געדענקען, אַז מיט איין דור צוריק האָבען נאָך יודישע קינדער געטראָגען קמיעות נעגען אַלערליי שדים און רוחות..

אַ תל-אביב'ער בירגער איז אויך גרעדולדיג. פאַר אונזער טעמפּעראַמענט און היציגקייט זענען כאַראַקטעריסטיש די פערזאַמלונגען אין תל-אביב. עס רעדט היינט אַ נביא-עם אַנ'אָרטאָדאָקס. ער מוסרט, ער דראָהט, און ווידער עולם הערט. עס רעדט אַנ'אַרבייטער-פיהרער, רעקט אויף וועקט און רופט, דער עולם הערט. וועמען הערט מען נישט? און אין ד יטוזענדער! אַ פרעמדער קען לייכט אַ טעות האָבען: אָט דער רעדנער האָט גענומען דעם עולם! אַ טעות! מאָרגען וועט רעדען אַ געגנער, און מען וועט ווייטער הערען... אויף די פערזאַמלונגען פיהלט זיך נישט די נערוועזיטעט פון דער יודישער יוגענט אין חוץ-לארץ... און דאָ העלפען ווייניג היסטערישע געשרייען און דעמאַגאָגישע פראַזען. פרייקייט און גרעדולדיגקייט זאָל אין דער צוקונפט זיין דאָס טיפּישע פאַר'ן יונגען דור.

איז דען אַ וואונדער, וואָס די יוגענד ליבט תל-אביב? דער לאַנגער הייסער טאָג אין תל-אביב איז לאַנגווייליג, שווערליך. ווי עס קומט אָבער דער אָוונד, און ד יגאַסען ווערען פול, ליכטיג, שמעקעריג, און דיר דוכט זיך, אַז די נאַכט אין ארץ-ישראל איז דער אויסדרוק פון לעבען, פרישקייט און יונגקייט. היינט ווער רעדט נאָך שבת?! אַזוי פיל מענשען! אַזוי פיל יוגענד! גערעכט איז דער תל-אביב'ער ליד, וועלכער חכמעט זיך אויפ'ן חשבון פון לייטער פון דער עליה-דעפּאַרטאַמענט חיים-סאָן: „פאַר חיימסאָנען איז דער ערנסטער טאָג שבת, נייע 38 טויזענד יודישע נשמות („נשמה יתירה") קומען אַראָפּ אָהן אַ וויזע"... בן-ההולות.

דער טאַנץ אַרום גאָלדענעם קאַלב.

(ראָמאַן). (60

ראָבערט האָט איינגעפּאַקט אין די וואַליזקעס אַלץ, וואָס ער האָט גערעכענט מיטצונעהמען.

ער האָט אַרויסגעכאַפּט אויף זיך זיין פּלאַשטש געגעבען אַ פּעקעל באַנקנאָטען סאַלאָמעאַן, און אַ צווייט פּעקעל בעהאַלטען ביי זיך.

דערנאָך האָט ער זיך אַרומגעקוקט אין אַלע זייטען, און נישט איינזעהענדיג קיין שום אויסערגעוועהנליכעס, האָט ער אַ זאָג געטון:

– קום, לאָמיר געהן!

זיי זענען ביידע שטילערהייד אַרויס פון שטוב.

אויפ'ן גאַס איז געווען פּוסט.

די לאַמטערנס זענען שוין געווען אויסגעלאָשען.

– מיר געהען אויפ'ן וואָגזאַל! – האָט ראָבערט אַ זאָג געטון.

זיי האָבען זיך לאַנג אַרומגעדרעהט איבער די גאַסען, מאַכענדיג אַ גרויסען אומוועג.

דערביי האָבען זיי קיינעם נישט בעגעגענט.

אויך דער וואָגזאַל האָט אויסגעזעהן, ווי אָפּ בעשטאָרבען.

דער נאַכטצוגסטער צוג האָט געזאָלט אָפּגעהן ערשט אין צוויי שעה אַרום.

ראָבערט האָט דאָ גערעכענט אַנ'אויטאָ, נאָר פונקט איין איצט קיין אויטאָ נישט געווען אויף אַ רפואה...

– מיר טאָרען נישט בלייבען אויף דער גאַס, – האָט ער געזאָגט–מיר דאַרפען אַ זוך טון אַ געלעגער ערגיץ אין דער נאָהענט.

פון דעם מאָמענט אָן, וואָס זיי זענען אַרויס פון שטוב, האָט סאַלאָמעאַ אַלץ געפאָלגט, וואָס ראָבערט האָט איהר געהייסען.

דאָ אָבער האָט זי זיך ענטקעגענגעשטעלט:

– מיין ליבער פריינד – האָט זי געזאָגט – מיר דוכט זיך, אַז מיר האָבען געטון אַ גרויסע נאַרישקייט. מיר האָבען געדאַרפט פערבלייבען אין דער היים. אונזער ענטלויפען וועט זיין אַ בעוויז, אַז מיר זענען נישט אין אָרדענונג. דו מעגסט זיין זיכער, אַז קיין אַנדערע בעווייזען געגען אונז האָט קיינער נישט געקאָנט געפינען. אַנישט וואָלטען מיר דאָך עד היום נישט פריי געווען.

– און אויב מ'האָט אונטערגעהערט אונזער שמועס פון היינט ביינאַכט?

– מיר האָבען נ'שט גערעדט קיין שום אויסערגעוועהנליכע זאַכען, וואָס זאָלען אונז קאָנען פערראַטען. איך בין איבערצייגט אין דעם...

– איצט איז שוין אָבער שפּעט צו האָבען חרטה... אונזער פערשווינדען האָט מען שוין אוודאי בעמערקט...

– דיר פעהלט, זעה איך, אויס דרייסטקייט און ענטשלאָסענהייט...

– איך וויל קודם כל פריי זיין!

דער טאָג האָט שוין אָנגעהויבען צו בעגילדען די שפּיצען פון די בוימער און די דעכער פון די הייזער.

די קאָוויאַרניעס האָבען זיך אָנגעהויבען אויפצומאַכען.

ראָבערט האָט פונאַנדערגעפרעגט ביי איינעם אַ שענקער, צי איז ערגיץ נאָהענט נישטאָ עפּיס אַ שטיקעל אכסניה, וואָס עפענט זיך פריה.

דערזעלבער שענקער האָט אַליין געהאַט מעבלירטע צימערן, און ער האָט איהם פאָרגעשלאָגען אָפּצוטרעטען איהם אַזאַ צימער.

– די צימערן ביי מיר–האָט ער געזאָגט–זענען פיין מעבלירט, און זיי קאָסטען גאָר ביליג. געוועהנליך וועט איהר ביי מיר נישט געפינען קיין איין פרייען צימער, נאָר איצט איז שוין דער טויטער סעזאָן, און אַ פּאָר צימערן שטעהען ליידיג!

ראָבערט איז מושווה-געוואָרען מיט'ן פרייז און זיך אַ סך געדונגען. ערקלערענדיג, אַז ער איז נישט קיין רייכער מענש.

דער בעל-אכסניא האָט דעריבער געפאָדערט פריהער-אויס געלד, און אַז זיי זענען אַדורכגעקומען האָט ראָבערט מיט סאַלאָמעאַ'ן פערנומען דעם אויסגעקליבענעם צימער.

דער נומער האָט זיך נישט אויסגעצייכענט מיט קיין ספּעציעלער עלעגאַנץ. ער איז אָבער געווען גאַנץ ציכטיג.

ראָבערט און סאַלאָמעאַ האָבען זיך אַריינגעלעגט אין אַ פערהעלטנישמעסיג שמאָלע בעט, און ווי מענשען, וואָס זייער געוויסען איז קרישטאָלריין, זענען זיי רוהיג פערזונקען געוואָרען אין אַ טיפען שלאָף.

אין דער צייט, וואָס ראָבערט און סאַלאָמעאַ האָבען זיך געפּאַקט, אַרומגעגאַנגען אין די גאַסען, און דערנאָך זיך איינגעאָרדענט אין דעם אָרימען האָטעל שלאָפען–האָט פּיער גיליאָם נישט געפּטר'ט בחנם קיין צייט.

קודם כל איז ער אַוועק צו אַנטואַנ'ען. אָהן וועלכען ער האָט נישט געקאָנט אַדורכפיהרען בשלימות זיין אַקציע, און איבערדערצעהלט איהם אַלץ, וואָס ער האָט געהערט, זיצענדיג אין דער וואַנד-שראַנק.

ער האָט איהם, פערשטעהט זיך, נישט פערגעסען איבערצוגעבען, ווי דער באַראָן איידעלשטאַט האָט איהם נאָכגעיאָגט.

– אויב דער באַראָן מיט זיין ווייבעל זענען פערברעכער, ווי איך מיין עס זיכער, זענען זיי שוין אודאי פון לאַנג ענטלאָפען–האָט אַנטואַן געמאַכט דעם סך הכל–דו האָסט אָפּגעשפּילט די ראָלע פון אַ שוטה, זאָלסט מיר מוחל זיין! אַנשטאָט דעם צו לויפען יאַ אַהער, האָסטו געדאַרפט בלייבען שטעהן אויף דער וואַך ביי זייער הויז.

זאָגענדיג דאָס, האָט אַנטואַן זיך אָנגעהויבען פלינק אָנצוטון.

– וואַרט נישט אויף מיר–האָט ער אַ זאָג געטון–נאָר געה תיכף אַהין, סוף כל סוף האָבען זיי אין זייער רשות אַ האַלב שעה אַנ'צרך. ס'קאָן זיין, אַז זיי האָבען נישט גלייך דערפיהלט די סכנה... געה שוין, פטר נישט בחנם קיין צייט! איך וועל דיך באַלד דעריאָגען! אויב זיי וועלען אַרויס פון שטוב, פאָלג זיי נאָך. דו ברויכסט נאָר איבערצולאָזען אַ צעטעלע ביי דער טיר... נו, לעבעדיגער... ריהר זיך!...

(פאָרטזעצונג קומט).

אויף ראַטעס!!!

אױבער-העמדער

און נאַכט-העמדער

פון פּאָפּעלין, זעפיר און אַנדערע שטאָפן

צו בעקומען אין דער ערשטקלאַסיגער פּראָדוקציע פון

J. WOROBIEJCZYK

41. KILIŃSKIEGO 41.

— מיט —

אַ צימער קיך

אדער 2 צימער אָדער אַ קיך

עס קאָן אויך זיין אַ געטיילט פון אַ גרויסער וואוינונג אלס סובלאָקאַטאָר

ווערט פון זאָפאָרט געזוכט.

אָפערטען אין אַדמיניסטראַציע „נײער פאָלקסבלאַט" פאַר „I. D."

נייעס! פעלד-בעטען נייעס!

מיט ספּרענזשינעס

פון די נייעסטע ערפינדונגען מיט דער פירמע „Renoma" זאָלט איהר אלע

הויפּט-פּערקויף אין דער טאַפּעציר-ווערקשטאַט

5 J. JACHIMEK 5

STARY RYNEK

פאַר די קוואַליטעט — לאַנגיעהריגע גאַראַנטיע.

עלטסטער פעלדשער **מ. רובינשטיין**

מיט לאַנגיעהריגער פּריוואַט- און שפּיטאַל-פּראַקטיק האָט זיך בעזעצט אין לאָדז פון 28-טען יוני 1928 אויף וושכאָדניאַ 57 און ערטיילט הילף אין אלע קראַנקהייטס-פאַלען איבערהויפּט ביי גאַל און נירן-שטיינער

SPRZEDAWCA

w branży jedwabniczej poszukiwany. Reflektuje się tylko na pierwszorzędne siły. Oferty wraz z curriculum vitae składać do adm. niniejszego pisma sub. „Soie"

עס איז נייטיג **אַ לערן-יונגעל**

צו גאַלאַנטעריע-אַרבייט, געגען באַלדיגע צאָהלונג.

אויך האָב איך אויף לאַגער פּערש. סאָרטען לעדער, אַפּפּעלע, לייכטע לאַפּעס, שליקער צו 3 זל. אַ קילאָ און פּאַסקעס צו געטרעס

ביי **ש. שפּילקא**, אַלטער מאַרק 13

אַ געזעלל

און אַ האַנד-נייהער(ין)

צו בעסערע דאַמען-מאַגאַזין ווערען געברויכט.

צו ערפאַהרען ביי ביעלאַווסקי, וושכאָדניאַ 55

ZAGINIONY

został weksel na sumę Zł. 100.— wystawca D. Książer na zlecenie U. Książer płatny 15 sierpnia 1928. Weksel zostaje unieważniony. Zwrócić takowy do Profesorskiego, Franciszkańska № 15.

Dr. med.

L. Pikielny

אוראלאָג

ספּעציאַל-אַרצט פאַר נירען, בלאָזען- און האַרן-קראַנקהייטען

Nawrot 8,

telefon 19-90.

נעהמט אָן פון 4—7 אין אָוונט.

השבת אבדה.

ס'איז מיר פערלוירען געוואָרען אַ וועקסעל אויף 115 זל. אויסשטעלער וו. שאַיעוויטש, טז מאַשאָוו. אָרדרע ר. ברייטשטיין צאָהלבאַר ד. 25 יולי 1928. דער עהרליכער פינדער ווערט געבעטען אָבצוגעבען צו בירנבוים, נאַוואָמיעסקאַ 31. דער וועקסעל ווערט ערקלערט פאַר אומגילטיג. 622

השבת אבדה.

געהענדיג פון אָגראָדאָוואַ 1 ביז נאָוואָמיעסקאַ 16 האָב איך פערלוירען 1 באַנקנאָט פון 500 זל. דער עהרליכער פינדער ווערט געבעטען געגען אַ גרעסערע בעלוינונג אָפּציגעבען צו ביירעך נאָוואָמיעסקאַ 16.

אַ לעהר-יונגעל

און אַ

קירזשנער-אַרבייטער

ווערט געברויכט

פּיעטריקאָווער 54

ביים קירזשנער

הערשליקאָוויטש.

אַ ביער-ברוערייִ

מיט אַ גרויסע קלאַראַוואַניע און 2 וואוין-הייזער

איז צוליב פאַמיליען-אנגעלעגענהייטען

צו פערקויפען

די געגענד איז הינטער דער שטאָדט נעבען זומער-וואוינונגען.

צו ערפאַהרען אין טושין ביי **K. ENDE**

פּרייז: 22 טויזענד דאָלאַר.

וואָרנונג!

אַזוי ווי עס האָבען זיך בעוויזען אין שטאָט פערשידענע נאָכגעמאַכטע פעלד-בעטען, מאַך איך בעקאַנט דעם ג׳ פּובליקום, אַז די

עכט-פּאַטענטירטע **בעטען** עכט פּאַטענטירטע

זיינען פערזעהען נור מיט דער שוץ-מאַרקע

PALMA-PATENT

פאַר וועלכע מיר זיינען פעראַנטוואָרטליך ביז 3 יאָהר.

— צו בעקומען איז אַלע געשעפטען. —

אויסערדעם, בעזיצען מיר שטענדיג אויף לאַגער אין אַ גרויסען אויסוואַהל

ניקעל-בעטען, אַמעריקאַנקעס,

ניקעל-קינדער-בעטען, קינדער-וועגעלעך,

טיש-בעטען, קינדער-בענקעלעך

מעטער-מאַס, אויף רעדלעך.

מאַטראַצען געבעטע, שעזלאָנגעס און קאָנאַדייקעס.

קאָזעטקעס און טאַפּטשאַנעס.

בעמ.: בעטלער מיט וועגעלער וועט אדער ברוין 17 זל.. פּאַלאַרע בעטלער 14 זל.

רעיעלע בעהאַנדלונג. ❀ פּאַבריקס-פּרייזען. ❀ זשמעלינע רעפּאַראַטור.

הירש! לאָדז, פּאָלנאַצנאַ 24, טעל. 31-85. דעטייל!

די קמיע פון האר"י הקדוש זצ"ל

וועלכע איז געפונען געוואָרען אין א"י אין צפת, און איז בעשטעטיגט דורך דעם וואַרשעווער ראַבינאַט פון 17./VII. 28. № 2349 ווערט אַרויסגעגעבען אין לאָדז, דורך ה׳ צבי פאַרקאַס אין האָטעל ראָזענבלום, פּיעטריקאָווער 38 צום פּרייז פון 50 גראָשען פאַר אַ קמיע, פון וועלכע עס נעהמט אַראָפּ 20 גראָשען פון יעדע קמיע פאַר די תלמוד תורה ע"ש הרהגה"צ רבנו אלי' חיים מייזל זצ"ל.

פּרעזעס **יחיאל יצחק בערמאַן.**

לעטשניצע פון דאָקטוירים ספּעציאַליסטען

און ערצטליך-דענטיסטישער קאַבינעט

זגיערסקאַ 17 טעל. 16-33.

ד"ר ראַקאָווסקי	נאָז האַלז, אויערען קר.	10—11 2—3 7—6
ד"ר רויזענפעלד	הויט און געשלעכטס קר.	10—11 1—2
ד"ר גאָלדשטיין-פּאָלאַק	אויגען-קראַנקהייטען	1—2 7—8
ד"ר יוסטמאַן	נערווען קראַנקהייטען	12—2
ד"ר ראָזענצווייג	קינדער-קראַנקהייטען	10—12 4—5
ד"ר פּאָפּיערני	פרויען און געבורטס-הילף	11½-1 5—6
ד"ר קאַנמאַר	כירורגישע-קראַנקהייט. 4-5	1—2
ד"ר מיינבערג	אינ. הערץ לונגען-קר.	11-1, 5½—7
ד"ר מאָסטאַל	רענטגען	10—12 4—6
א. גראַדזענטשיק	צאָהן-אַרצט	3—7
נ. ראָוועס	צאָהן-אַרצט	9—2

פּלאָמבירונגען, בעלייכטונגען, קאַרטנגען, מאַסטען א. א. וו. פאַר דער לעטשניצע איז געעפענט געוואָרען

אַ רענטגען-אינסטיטוט

מיטלונג פון הויט קראַנקהייטען פון קאָפּ (פּאַרך) מיט רענטגענשטראַהלען, פאַר בעשטראַהלונג און דורכלייכטונגען, קוואַרץ-לאַמפּע, דיאַטערמיע, עלעקטריזאַציע, אלע מעגליכע אַנאַליזען. אַ קורס פאַר שטאַמלער. אימפּונגען געגען שאַרלאַך (שקאַרלאַטין) פון 4—5 נאָכמ.

די לעטשניצע איז אויך אָפען זונטאָג.

וויזיט אין דער שטאָט.

ערצטליך-קאַסמעטיש. גאַבינעט

פּראָ. מ. מאַרקוס נעהמט אָן פון 5—7 אָוונט

Dr. med.

A. Szmirgeld

נערווען-אַרצט

עלעקטראָ-טעראַפּיע, ליכטבעהאַנדלונג

Cegielniana 6, tel. 51-89

נעהמט אָן פון 5—7 אָוונט

הייל-פּעדאַגאָגישע קורסען

פאַר שוואַכבעגאַבטע, נערוועזע קינדער. שטאַמלער...

Dr. med.

BRAUN

פּאָלודניאָוואַ 23 23.

טעלעפאָן 40-26.

ספּעציאַל-אַרצט פאַר הויט און ווענערישע קראַנקהייטען און מענער-שוואַכקייט.

בעהאַנדלונג מיט קוואַרץ-ליכט (האָר-אויספאַל)

נעהמט אָן פון 9 ביז 11 פריה, און פון 5—8 אָוונט.

צוריקגעקעהרט.

Dr. med.

Wolf Eychner

פרויען-קראַנקהייטען און אַקושעריע

זגערזשער 11 טעל. 34-72.

נעהמט אָן אין דער לעטשניצע פּיעטריקאָווער 294 פון 12—2 נאָכמ. און דערהיים פון 6-8 אָוונט

אשרי אדם שומע לי!

לשקד על דלתותי יום-יום כי הולך בתום ילך בטח

און אַז די דאָרפסט ערלעדיגען כאַנדאָווע זאַכען, זאָלסטו גלייך קומען צו לויפען אין בוירא

17 פּעטריקאָווער 17

דורכגאַנג זאַכאָדניאַ 52, וואו ס׳ווערט ערלעדיגט אין געוויסענהאַפט געשריבען לויט׳ן אוסטאַוו אלערליי בּיטעס קלאָזולעס, זאַבעזפּיעטשעניעס אויף אלע שטעט א׳ פּוילען, אַפּעלאַציעס ציווילע און קאַרנע אָפּאָזיציעס, אַדוואָקאַניעס, רעקלאַמעס וועגען דירה און אוזשאָנד-ראַזיעמטשי, וועגען פּעסער און קאָמיסאַריאַט-רזשאָנדו און אלע פּאָליציי-בעצירקען, אַקטען אינטערציזיעס, אַקטען דאַראַוויזנעס, קאַרנע ספּראָוועס. ווי אויך איבערזעצונגען אין אלע שפּראַכען. ספּעציאַליסט פון שותפות-אַקטען

מיט אַכטונג י. מאַנעלא,

רעכט-קאָנסולענט.

צאָהן-אַרצט LEKARZ-DENTYSTA

St. GELBERG

זאַכאָדניאַ 15, טעל. 31-08

היילט נאָך פּערגאָכלעסיגטע ציינער און מונד-קראַנקהייטען צאָהן ציהונג און שמערצען, היילט מיט ליכט-בעשטראַהלונג, ספּעציעלער לאַבאָראַטאָריום פון קינסטליכע ציינער. נעהמט אָן פון 9—7 אָוונט. בּילליגע פּרייזען!

לעטשניצע פון דאָקטוירים ספּעציאַליסטען

און דענטיסטישער קאַבינעט.

בזשעזשינער 11, טעל. 37-63

אָפען פון 9 פריה ביז 7 אָוונט.

ד"ר וואַלינסקי	נאָז, האַלז, אויערען קר.	3—4
ד"ר קערשנער	קינדער קראַנקהייטען	9-11 3-4½
ד"ר קיפּמאַן	אינערליכע קראַנקה.	11—1
ד"ר לאַנדסמאַן	הויט- און געשלעכטס-קר.	12½—1½
ד"ר שמירגעלד	נערווען און גייסטיגע קר.	1—2
ד"ר גאָלדבלאַט	אויגען-קראַנקהייטען	12½—1½
ד"ר עליאַסבערג	כירורגישע-קראַנקה.	1—2
ד"ר בערנמאַן	פרויען און געבורטס-הילף	3—4

פּלאָמבירונגען, שטאַר-אָמערזונגען וויי שמאָלען א. א. וו. ...

אימפּונגען געגען שקאַרלאַטין.

ד"ר ראָזשינסקי סטאַראָפּאָלסקאַ	צאָהן-אַרצט	10—1 3—6

קינסטליכע ציינער, קאַראָנען, מאָסטען א. א. וו.

די לעטשניצע איז אויך טעטיג זונטאָג.

שפּאָרט געלד!

קויפט

שירמס, שטעקענס

נור אין דער ווערקשטעל פון

ס. פּייגענבוים, נאַרוטאָוויטשאַ 19

ווייל איהר קענט דאָרט קויפען מיט 25% ביליגער ווי איבעראַל.

אכטונג! עס ווערען אָנגענומען אלערליי רעפּאַראַטורען און דעקונג.

אַ געהילף-פאָטאָגראַף

צו אלע אַרבייטען, ווי אויך אַ פּרייווין, אָדער אַ יונגערמאַן אויף פּראַקטיק, קענען זיך מעלדען

אין קונסט-פאָטאָגראַפישען אַנשטאַלט

„PARISIEN", Brzezinska 69.

אַבאָנעמענטס-פּרייז: אין לאָדז — 5 זל. אַ חודש מיט אַטראָגען אַ היים; אויף דער פּראָווינץ — 6 זל. אַ חודש; אין אויסלאַנד מיט 30 פּראָצ. טייערער. פאַר׳ן איינהאַלט און טערמינען פון די אַנאָנסען איז דער פערלאַג נישט פעראַנטוואָרטליך. די אַדמיניסטראַציע איז אָפען ביטאָג און ביינאַכט.

אַנאָנסען-פּרייז: פאַר׳ן מעקסט—15 גר. פּריוואַט און ערב יו"ט—20 גר. אין דער היים 7 שפּאַלטען. אין טעקסט—40 . . . . 60— . . . 4 . פאַר ספּאַלטן-שורה נאָכ׳ן טעקסט—1 . . . . 15— . . . . 7 . אין דער שטאָט 50 פּראָצ. טייערער. אויסל. 100 פּראָצ. טייערער. מעלדונגען—10 גר. אַ וואָרט.

Z Wydawnictwo „Najer Folksblat", opódz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Braustowski i D. Silberberg. Redaktor odpowiedzialny Ch. Braustowski

Czcionkami i druk. „Najer Folksblat", Piotrkowska 2?